

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 2

XIII aastakäik

1937

Tellimise hind postiga:

aastas . . . . . 100 senti
6 kuu peale . . . . . 55 „
1 „ „ . . . . . 10 „
Välismaale aastas 150 s.

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toim.: Tallinn, Toompuiestee
17-a k. 13. Telefon 448-35.
Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad
ja postiasutused.
Üksiknumber 10 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk. . . . . kr. 50.—
1/2 „ . . . . . „ 25.—
1/4—12.50 ja 1/8 lhk. „ 7.25
Teksti ees — 50% kallim.

Kas liialdatakse sotsiaalseadusandlusega?

L. Johanson.

Aastaid tagasi kirjutasid ajalehed HOOLEKANDE LIALDUSTEST. Tegelikult aga piirdusid need, kes on kohustatud hoolekande seadust teostama, oma kohustuste ja ülesannete minimaalse täitmisega. Kurtmised hoolekande liialdustest pidid põhjendama omavalitustegelaste saamatust ja seaduse mittetäitmist.

Eriti puudulikult on ellu viidud see osa hoolekande seadusest, mis käsitab laste ja alaealiste hoolekannet. Kas ainelistel põhjustel? Ei! Siin on peamiseks põhjuseks arusaamise puudumine nende ülesannete tähtsusest ja nende teostamise tarvilisusest. Peetakse omaks põhimõtet, et igäüks katsugu ise omal jõul elust läbi murda, ka väeti vaenelaps. Kui ei jõua, siis — surgu! Ehk mis oodatagi omavalitsuselt, kui juba pealinnas keskhäiglasid pole tarvilikku arvu voodeid, kuhu asetada haigeid, ja need, kellele paratamatult on tarvilik haiglas ravimine, ei pääse ruumpuudusel haiglasse.

Veel vähem kui linnad, tahavad hoolekande küsimustega tegelda maakonnad ja vallad.

Nüüd, kus teostamisel on töökaitse seaduste kodifitseerimine ja juba sellepärast on tarvilik vene tsaariajast pärit ajast-läinud seadusi uutega asendada, tulevad ajakirjanduses ja jõukamate kihtide koosolekutel hääled kuuldavale, mis kõnelevad juba ka sotsiaalseadusandluse liialdusist ja manitsevad arvestama rahva kandejõuga, selle juures jättes ütlemata, mis nad selle all mõtleavad ja kui suureks nad seda „kandejõudu“ peavad ja mida see „kandejõud“ nende arvates lubab teostada.

Hoiatajate hulgas on muidugi ka „Uus Eesti“ kui reaktsioonilise mõtlemisviisi esikandja Eestis.

Vististi on liialduse nägijate manitsemise esile kutsunud need seadused, mis läinud aastal dekreedina antud, ja need eelnõud, mis praegu on pooleli.

Need seadused on: kõigepealt põllutöölise õnnetusjuhtude vastu kindlustamise seadus, mis küll riigilt kulusid nõuab, kuid siiski on tarvilik. Võinuks siin ka mõningat osa pensioni kuludest panna taluomanike peale, nagu neid kulusid kannavad tööstusettevõtted oma töölise õnnetuskindlustuse alal, kui seda aga ei tehtud, siis sündis see põllumeeste huvides.

Uus pensioniseadus ei too, välja arvatud need asutused ja ettevõtted, kelle teenijad tagantjärele pensioniõiguslikeks arvati, uusi koormatusi juure.

Tööinspeksiooni seadus, mis läinud aastal anti, ei too ka riigile kuigi suuri kulusid, ainult mõningad ametnikud palgati juure. Tööinspeksioonita kaotavad töökaitseadused oma mõtte.

Kui puudub nõuetekõrgune tööinspeksioon, kes on suuteline seaduste täitmise järelevalvet teostama, siis on küll parem, kui töökaitse seadusele kriips peale tõmmataks, sest seadus, kui seda ei teostata, muutub siis rahulolematuse põhjuseks. Seepärast on tööinspeksiooni väljaarendamine esmajärgulise tähtsusega, sellele küsimusele tuleb pöörata edaspidi veel suuremat tähelepanu. Tööinspeksiooni ei tule teostada mitte ainult tööstusettevõtetes, vaid ka mujal, kus palgalist tööjõudu kasutatakse, ka põllumajanduses, kuhu praegu tööinspeksiooni silm veel ei ulatu.

Et pagarite öötöökeelu seaduse muutmise oleks riigi kandejõudu riivanud, seda tõendada ei saa. Seadus oli juba varem maksma pandud.

Töölepingute seadus on küll laialatulist, kuid ei puuduta riigi kandejõudu. Vahekorrad nõudsid korraldamist. Võrreldes Vene seadusega, mida ta asendas, on uus seadus mõneski suhtes alalhoidlikum kui endine.

Töölepingute seadus on tarvilik ka neile, kes „vaimsel alal“ töötavad.

Steriliseerimise seadus kuulub ka sotsiaalseaduste hulka, kuid ei ole seoses riigile ega ka üksikisikule eriliste kuludega.

Selles seaduses erilisi tulemusi ei ole sotsiaal- ja rahvatervishoiu taseme tõstmisel.

Varem antud dekreet, mis lubab tööstustöölilistele nädalapikkuse palgalise puhkeaja, ei ole tööstureilt mingit nurinatki esile kutsunud. Selle seaduse teostamine on võimalik veel laiemas ulatuses. Et ka tööline säärast puhkust vajab, selle vastu ei sõanda vististi keegi vaielda. Ka paljude teiste riikides on maksuma pandud sellelaadised seadused, mis annavad töölilistele nädala- ja paarinädala-pikkuse palgalise puhkeaja. Sellelgi seadusel on rahva tervishoiu seisukohalt oma tähtsus.

Töötüliliste lahendamise seadus ei toonud kaasa kuludis, vaid pidurdas streike, mida töölisel kasutasid oma palgaolude parandamiseks.

Nii ei leia meie mingeid tunde-märke, mis lubaksid oletada, nagu kaldutaks sotsiaalseadustega liialdama.

KAS ON EESTIS TARVIS UUSI SOTSIAAL- JA TÖÖKAITSE-SEADUSI?

Sellele küsimusele vastavad kõigepealt need andmed, mis kõnelevad Eesti rahva tervishoiuoludest, sündimusest ja suremusest, rahva juurekasvu vähesusest. Selle kohta pakub küllaldaselt andmeid ka riiklik statistika. Sellest on kõneldud komisjonides, koosolekutel ja kongressidel, kus on vastu võetud hulk otsuseid ja töökavu, mida on tarvis teostada, et tõsta rahva tervishoidu, suurendada sündimust, vähendada suremust. Nende otsuste ja kavade teostamine on võimalik sotsiaalseadusandlusega.

„Tervises“ nr. 12 — 1936. a. kirjutab dr. A. Paumees IMIKUTE SUREMUSEST. Ta ütleb, et „kui võrrelda meie rahvaloenduse andmeid 1922. a. ja 1934. a., siis näeme, et rahvaarv on tõusnud sellel ajavahemikul 19.000 elaniku võrra, kuid, kui võrrelda rahva koosseisu vanusrühmadena, siis leiame kohkudes, et alla 20-aastaste kodanike arv on vähenenud umbes 35.000-nde võrra. Juurekasvu moodustavad seega vanemad kodanikud, teiste sõnadega, rahvas raugastub. Heites pilgu sündimusele Eestis leiame ka seal kurbi arve:—1908. a. oli elussündinuid 1000 elaniku kohta 28,0 ehk arvestades 1000 sigimisealise (15—49-a.) naise kohta 105,8, 1935. a. aga oli 1000 elaniku kohta ainult 15,9 ehk 1000 sigimisealise naise kohta vähenenud peagu poole võrra ja langus on olnud pidev aasta-aastasse.“

Imikute suremus on 10—12% üldsuremusest.

1000 elussündinu kohta esimesel eluaastal sureb:

	poisse	tüdrukuid
Eestis	98,92	81,62
Rootsis	64,64	50,09
Norras	55,10	44,10
Hollandis	65,28	50,62

Imikute suremuse miinimumiks peetakse 2—3%.

Dr. A. Paumees leiab, et on VIIMNE AEG OTSIDA JA LEIDA ABINÕUSID, MIS PÕHJALIKULT REFORMEERIVALT MÕJUJKSID NII RAHVA SOTSIAALSESE OLUKORDA KUI KA HINGEELULE. Dr. A. Paumees annab erilise tähtsuse ema- ja lastenõuandlajale, siis soovib veel üld- ja lastetervishoidliste teadmiste tõstmist, hoolekandeõidesid, sünnituspreemiaid jne.

Dr. med. A. Arrak kõnele hiljuti sellest, kas on tiisikus arstiv. Ta ütles, et ka EESTI ON MAA, KUS TIISIKUS ON VÕRDLEMISI PALJU LEVINUD. Iga 10.000 elaniku kohta sureb tiisikusse Eestis 17,1 inimest aastas, Taanis 5,8. Eestis suri 12 aasta jooksul tiisikusse üle 28.000 inimese. Praegu võib Eestis olla umbes 50.000—60.000 tiisikushaiget. Dr. med. A. Arrak ütles, et süüd tiisikusse levikus näib olevat meie korterioludel, elatakse kokkukuhjatult, puututakse kokku tiisikushaigetega jne.

Need on näited, mis selgesti valgustavad Eesti sotsiaalolusid.

Tuletame sellele lisaks meele H. Reimani ülevaadet neist oludest, millele on rajatud rahva terve perekonnaelu. TÖÖTASUST. H. Reimani andmed näitavad, et EESTIS ON TÖÖLISTE PALGAD MADALAD, mis on kahjulik nii rahvastiku-poliitiliselt kui ka rahvamajanduslikult, sest nad pidurdavad rahvaarvu kasvu, tõkestavad sündimist ja edendavad suremist; halvavad rahva töövõimet — alatoitluse ja viletsate korteriolude mõjul, teiseks töötahte hävitamise teel; piiravad siseturu mahtu, hoides madalal elustandardi.

1930. a. võrreldes teiste riikidega, tööstustööliliste reaalteenistuse tasemelt Eesti asus viimaste seas. H. Reimani soovitat AKTIIVSET PALGAPOLIITIKAT.

Kahjuks on praegu tööliste palgavõitlus pidurdatud.

Missugused on EESTI RAHVA KORTERIOLOLUD LINNADES, selle kohta oleme juba korduvalt statistilisi andmeid avaldanud.

Missugused KORTERIOLOLUD TÖÖSTUSES on, seda iseloomustab vanematest tööstuskeskustest Sindi ja uuematest põlevkivitööstus. Ehk vaadeldes pealinnas Balti Puuvillavabriku tööliste korteriolusid ja tööliste linnaosa Koplis, kus tegeleb kinnisvarade valitsus.

Isegi Riigi põlevkivitööstuses ei ole igal tööliseperekonnal oma tubagi! Ühte tuba tuubitakse mitu perekonda — naiste lastega kui kilud karpi. Mis perekonnaelu ja lastekasvatust

niisugustes oludes võib nõuda! Põlevkivitööstused annavad aga suurt puhaskasu, millest ainult vähe on tarvis, et ehitada töölistele tarvilisi kortereid.

„Kiviõli“ dir. A. Meerits ütleb „Rahvalehes“ väga iseloomuliselt: „Oleme töösturid. Meil peab õli jooksuma ja meie peame seda müüma.“

Agaga meie küsimine: KAS ELAV INIMENE, RAHVA TERVIS JA TULEVIK EI OLE SIISKI SUUREM VÄÄRTUS KUI TEEI ÕLI JOOKSMINE JA MÜÜMINE?!

Õli jookseb ka siis, kui tööliste elutaset tõstetakse, kui mitte ainult ametnikel ja parempalgalistel, vaid ka kõigil töölis perekondadel on korterid, kus elada, puhata ja lapsi võib kasvatada. Õli jookseb ka siis, kui puhaskasust natuke enam tööliste olukorra parandamiseks kulutatakse. Esimesed seadused, mis Venemaal 1735. a. tööliste kohta anti, käsitasid tööliste kortereid, ravimist ja laste õpetamist. Need ülesanded pandi tööstusele, kes pidid hoolitsema selle eest, et töölistel oleksid korterid, töölised saaksid ravi ja töölislapsed algharidust.

Üle 200 aasta hiljem sõandab aga direktorihärra tööstuses, mis saab häid soodustusi, annab ilusaid ülejääke ja töötab juba pikemat aega, ütelda: „Ei saa salata, et kogu põlevkivitööstuse piirkonnas on tarvilikult korteritega varustatud ainult pool tööliste üldarvust.“ Ja parematesse korteritesse tahetakse mahutada — välistöölisi ajal, kus oma töölistest üleküllus on nii tööstuses kui ka põllumajanduses, kus aleveist ja vallast küllalt põllutöölisi võib saada, kui aga neid pidevalt tarvitatakse, neile tarvilikku palka ja korterit antaks.

Sindis elab suur osa töölisi kõlbmatuis kortereis. Neid hooneid kavatsetakse lammutada. See aga ei paranda Sindis korteriolusid, vaid enne, kui vanu hooneid lammutada, tuleb ehitada uued.

„Kiviõlist“ loeme „Vaba Maast“: „... tuleb maksta poolteist krooni kuus. Et omad koiku. Lutikaid ja parasite on nii palju, et keha on hommikul rohkem punane kui valge. Meil tihti arvestatakse ruumide põrandapindasid ja õhumahtu, et tõmmata piiri kui palju võib kusagil ruumis inimesi elada ja magada... Kui kusagil on olemas inimesekaitse, siis tema liikmed võiksid korraks ilmuda ka Kiviõli pigilinna.“

Aitab neist näidetest, et iseloomustada Eesti tööliste sotsiaalset olukorda.

Mis siin teha? On tarvis käsitusele võtta vahendid tööliste olukorra parandamiseks.

seks. Ja need vahendid on kõigepealt PALGA- JA KORTERIOLUDE PARANDAMINE.

TÖÖTASU TÕSTMINE võib sündida riigivõimu kaasabil ja tööliste isetegevusega, milleks neil peab olema ka ühinemise- ja streigiõigus, nagu see kehtivas põhiseaduses ette on nähtud. Töösturid vabatahtlikult töötasu ei tõsta.

TÖÖLISTE VARUSTAMINE TERVISHOIU NÕUETELE VASTAVATE KORTERITEGA tuleb teha kohustuseks neile tööstustele, mis asuvad väljaspool linna, näiteks põlevkivikaevanduses.

Tulevad maksuma panna TÖÖLISTE TERVISE JA ELU KAITSE MÄÄRUSED TÖÖSTUSTES.

Töökaitse seadustest on veel hädavajalised — PALGALISE PUKKEAJA PIKENDAMINE JA SELLE SEADUSE ULATUSE LAIENDAMINE.

On kavatsusi LASTEABIRAHADE MAKSUMISEKS KA ERAKAITISTES. See on tarviline ja teostatav sellekohaste ERIKASSADE kaudu, ilma et see oleks sõltuv töösturite tahetest.

PÖLLUTÖÖLISTE UUS SEADUS on põhjendatud juba sellega, et praegu kehtivast seadusest on osa jäetud juba üle 10 aasta elu viimata. Uus seadus ei või ka sisaldada võrreldes praegusega tagasikiskumist. Tõõraamatud on ülearused, küll on aga tarvilikud, nagu seni, palgaraamatud ja kirjalikud töölepingud.

Töölaagritele ja inimeste sinna sunduslikult paigutamisele ei saa positiivset tähtsust anda. 16. aastasaja lõpul pandi Inglismaal maksuma seadused, mille alusel ümberhulkujaid kaupmehi, katelseppasid, koolitajaid, käärühujaid ja töötuid kohalikkude võimude poolt vahistati ja töömajadesse paigutati. Tööstuse revolutsioon pühkis need korraldused kui ebakohased ja sündmatud.

Sotsiaalkindlustuse seadustest parandaksid veel olukorda EMAD- JA LASTEKAITSE VÄLJAARENDAMINE; LASTE, LESKEMADE, VANADE, TÕÕVÕIMETUTE JA KROONILISTE HAIGETE KINDLUSTAMINE; HAIGUS- JA ÕNNETUSKINDLUSTUSE ULATUSE LAIENDAMINE. Eriolist tähelepanu tuleb pöörata ka kutsehaigustele, nende vastu võitlemisele, kutsahaigete ravimisele ja abistamisele.

Need oleksid kõigepealt tarvilikud reformid, mida peaks teostama sotsiaalseadusandluse alal.

Ratsionaalsest toitumisest.

Dr. Bohumil Janoušeki järgi

VIKTOR MAIMIK.

„Suur hulk inimesi, mitte ainult linnades, vaid ka maal, mitte ainult mahajäänuimais mais, vaid ka arenenud tööstusriikides, kannatab osalt mittera-

huldava, osalt ebaõige toitumise all.“ Sellase kurva tööga leiame Rahvusvahelise Töökongressi 19. istungi resolutsioonist, mis võeti vastu Austraalia va-

litsuse esindaja Frederik Stewart'i et-tepanekul Rahvusvahelise Tööstööbüroo direktori aruande põhjal. 1936. a. ilmus Rahvusvahelise Tööstööbüroo väljaandel uurimus tööliste toitumisest ja sotsiaalpoliitikast (Etudes et Documents, Série D 23), mille 181. leheküljel võib lugeda: „Mitteteküllaldane toitumine pole vaid mööduv majanduskriisi tagajärg, kuigi kriis loomulikult mõjus kaasa olukorra halvenemisele, mitterahuldavat toitumist on olnud võimalik kindlaks teha usaldusväärsete majapidamise arvutuste põhjal isegi täie koormatusega töötavate tööliste juures.“ Laiade hulkade mitteteküllaldane toitumine on leidnud fikseerimise mitmel rahvusvahelisel kongressel kui ka eriuurimusi. Neist nähtub aga ka, kuidas üksikuis riiges elamistase on tõusnud ja tarbimine on teinud edusamme tänu otstarbekohaste sotsiaalpoliitiliste vahendite tarvituselevõtule, kuidas sellele positiivselt on kaasa aidanud emade ja imikute eest hoolitsemine, palgataseme tõstmine, perekonna-abirahade võimaldamine, sotsiaalkindlustuse areng, töötaolu vastu võitlemine töötute abistamise ja neile hädaabitööde võimaldamise teel, tarbeainete hindade kontroll, tarvitajate-ühingute arenemise võimaldamine, toiduainete väärtuse kontroll, otstarbekohane toitumise õpetus ja propaganda jne.

Toitumise uurimiseks ja võimaluste leidmiseks selle parandamiseks on asutatud mitmed komiteed. Olgu siinkohal mainitud rahvusvahelist toitumisprobleemi uurimise segakomisjoni (Comité mixte pour le problème de l'alimentation), millest võtab osa Rahvasteliidu tervishoiu-departemang, Rahvusvaheline Tööstööbüroo ja Rahvusvaheline Agraarbüroo Roomas jne. Tähendatud segakomisjoni ülesandeks on materjalide kogumine selle kohta, kuidas üksikuis mais toitumistase end annaks parandada. 1936. a. esitas mainitud komitee Rahvasteliidule esialgse aruande, millest nähtub, et paljudes kohtades, nii põllumajanduslikes kui ka tööstuslikes, valitseb puudus ja et rahvastik ühelgi maal ei küüni teaduslikult nõutavale toitumistasemele. Selle tagajärjeks on alatoitlusest tingitud haigused, nagu verevaesus, rahhiit,

lõtvus, tiisikus, nõrgad hambad ja sellega seoses olevad seedimisrikked jne. Isegi kõrgkonjunktuuri ajal 1928. ja 1929. a. on statistiliste uurimuste tulemusena selgunud rikkas Põhja-Ameerika ühendriikides paljude perekondade alatoitus. Ülaltoodud arvestades komitee kutsub üles riike asuma teaduslikult toitumisprobleemi uurimisele, õige ja otstarbekohase toitumise propageerimisele, kusjuures tuleks võimaldada väiksemapalgalisile ja töötuile toiduainete kergemat kättesaadavust, emadele ja lastele piima hõlpust saamist, selleks arendades tarvitajate-ühingute võrku ja mõjuvat riiklikku elatisvahendite hinna ja väärtuse kontrolli.

Eriti põhjalikult käsitleb toitumisküsimust Inglismaal John Boyd Orr'i uurimus „Food, health and income. Report on a survey of adequacy of diet in relation to income“. Sellest selgub, et 10% inglasiist kannatab alatoitluse all igakülgset, kuna 40% rahvastikust kannatab ebaõige toitumise all, mis esineb mineraalide ja vitamiinide puudumises. Seega mitte vähem kui pool Inglise rahvastikust kannatab alatoitluse all kas osaliselt või täieliselt. Kui veel võtta arvesse asjaolu, et vaesemais perekonnas on tavaliselt rohkem lapsi, siis võib julgesti väita, et enamik inglise lastest kannatab alatoitluse all. Kui see nii on rikkal ning arenenud Inglismaal, siis võib seda oletada ka enamikus teistes riikides.

Rahvamasside vaesestumine toob kaasa tarbimise languse. Väärtuslikumate ja toitvamate loomasaaduste — liha, rasva, piima, munade jne. — tarvitamise asemel tõusevad toitute nimestikis esikohale taimeriigist päritolevad toitevahendid, nagu leib, eriti vaeseis perekonnas aga kartul jne., kusjuures eelmise grupi kalooriate hulk vaid osaliselt leiab asendumise, rääkimata kaitseväärtuse vähenemisest. Küsimuse lahendamine sel teel, et rahuldatakse organismi vaid sedavõrd, et ta näljatunnet ei kannata, ei ole veel toitumisprobleemi õige lahendus. Organism peab saama nii hulgalt kui väärtuseltki sedavõrd toitevahendeid, et ta peale tavalise töövõime eviks ka haiguste vastu. Selleks peab organismile võimaldama peale munavalge,

rasva ja süsivesikute ka mineraale ja vitamiine. Mitte söönud-oleku miinimum, vaid optimaalne toitumusolek, mis hoiab organismi täie tervise juures — see on õige toitumisprobleemi lahendus. Kahjuks aga ollakse veel väga kaugel sellest, rääkimata olukorrast, kus tuhanded inimesed alatoitluse ja sellest tingitud haiguste all kannatavad, kus nii lapsed kui ka täiskasvanud enneaegselt pikaagese nälja tõttu samuvad vastu hävingule.

Ratsionaalse toitumise probleemi lahendamisel tuleb lähtuda nii füsioloogilisest, majanduslikust, ühiskondlikust, psühholoogilisest kui ka kasvatuslikust lähtepunktist.

Asudes toitumise küsimuse lahendamisele füsioloogilisest lähtepunktist katsutakse teha kindlaks, kui palju vajab organism mingit toitaineid päevas. Toitevahendeis olevad ained annavad laboratoorseil põletamisel niisama suure hulga soojusühikuid kui hapendumisel organismis, kuigi viimasel juhul tuleb arvestada suuremate kadude võimalusega. Eriline selleks moodustatud rahvusvaheline komitee oma koosolekul 1936. a. juunis fikseeris mittetöötava keskmise kaaluga inimese kalooriate tarviduse päevas 2400, töötava inimese oma kuni 4000 kalooriani, olenedes töö iseloomust ja intensiivsusest. Umbes samade tulemusteni on jõudnud ka rahvusvaheline ekspertide konverents Roomas kui ka mitmed eriuurijad. Peale soojusenergia vajab inimene aga ka mitmesuguseid mineraale ja vitamiine, mis mõjuvad organismile kaitsevahenditena haiguste vastu ja mida saadakse piimast, munadest, aed- ja puuviljadest jne. Mainitud aineid vajavad eriti rasedad emad, imikud, lapsed kuni 14. aastani. Vaadeldes toitu füsioloogilisest lähtepunktist peab peale muu silmas pidama väga mitmekülgsed asjaolusid, mis annavad toidule erilise väärtuse. Nii ei tohi toit olla ühekülgne, ta ei tohi muutuda tüütavaks ja ta peab vastama sööja maitsele ja harjumusile.

Samuti peab toidu juures arvestama rahvuslike, usuliste, territoriaalsete harjumustega kui ka kliimatiliste olukordadega. Viimati mainitud juhtumel

on tegemist toitumise küsimuse lahendamisel ühiskondliku lähtepunktiga.

Ratsionaalse toitumise teostumine oleneb suurel määral majanduslikest, sotsiaalseist ja pedagoogilisist tegureist. Millist osa mängib korraldliku toitumise juures kasvatuslik tegur, nähtub rohkearvulisist juhtumest, kus inimesed, kel on küllaldane sissetulek ja kes küllaldaselt on söönud, sageli isegi üle söönud, siiski mõningate toitainete puuduse alla kannatavad. Seepärast on tarvilik juba koolipõlves pühendada toitumisküsimusele erilist tähelepanu.

Ratsionaalse toitumise probleemi majanduslik külg seisab rahvamajanduse korraldamises vastavalt rahva tervishoiu nõudeile. Juhtlauseks peaks siin kasuprintsiibi asemel olema rahva kui terviku heakäik. Rahvusvahelise komitee liikmed Burnet ja Aykroyd ütlevad oma aruandes: „Tootmises, jaotamises ja tarbimises nähti seni vaid puht-majanduslikke nähtusi, ilma et oleks tähelepanu suunatud nende suhetele rahva tervishoiuga. Alles maailma majanduskriis juhtis tähelepanu sellele kuristikule, mis lahutab teadlikult kindlaksmääratud toitumise vajadust selle rahuldamiseks saadaolevaist vahendeist. Tänapäeval seisab toitumisprobleemi ratsionaalne lahendus majandusliku arengu ja rahva tervishoiu kooskõlas.“

Seega on ratsionaalse toitumise probleem ühest küljest tootmise küsimus, teisest küljest hindade ja sissetulekute jaotumise küsimus. Mis puutub tootmisse, siis Roomas asuva Rahvusvahelise Agraarbüroo andmeil on maailma põllumajandus võimeline rahuldama kogu inimkonna tarvidust. Kui siiski esineb mõningais kohtades toiduvahendite puudus, siis võib tegemist olla vaid ühiskonna puuduliku organiseerimisega.

Hoopis eriküsimus on aga füsioloogilisile nõudeile vastavate toitevahendite kättesaadavus hinnalt, lähtudes tarvitava sissetulekust. Siin on huvitav jälgida ülalmainitud John Boyd Orr'i teoses toodud andmeid, mis on saadud 1935. a. tehtud vaatlusist Inglismaal. Neist nähtub, et inimesed, kelle sisse-

tulek oli nädalas 20—30 naelsterlingit, kulutasid toidule 10 naelsterlingit, kusjuures see täieliselt vastas füsioloogilisile nõudeile. 15—20-naelsterlingilise sissetulekuga kodanikud võisid kulutada toidule vaid 8 naelsterlingit, kusjuures esines mõningate vitamiinide ja mineraalide puudus. Elanike kiht, kelle sissetulek oli 10—15 naelsterlingit, sai kulutada toidule vaid 6 naelsterlingit, mille tõttu puudusid peaaegu täieliselt mineraalid ja vitamiinid. Vaeseim kiht, kelle sissetulek oli alla 10 naelsterlingi, sai toidule kulutada vaid 4 naelsterlingit, mille tõttu ta kannatas alatoitluse all igas suhtes.

Ka Rahvusvahelise Tööküüri eriurimisest nähtub, kuidas tööliste toitumisolud on erinevad, olenedes riikide majanduslikust jõukusest. Vaesemates riikides kasvab taimeriigist päritolevate toitevahendite tarbimine, kuna jõukamates riikides suureneb liha, kalade, piima, või, munade, aed- ja puuviljade jne. tarbimine. Sellest võib järeldada, et toitumise parandamise probleem on eeskätt puhtmajanduslik probleem. Töölised pöörduvad omal initsiatiivil, niipea kui majanduslikud võimalused selleks võimaluse annavad, maitsemeelele järgides väärtuslikemate toitevahendite tarbimisele. Rahvusvaheline segakomitee on ühes oma aruandes ütelnud, et ratsionaalse toitumise propageerimine mõjub teataval viisil ironiana, kui selle juures ei arvestataks sellega, et alatoitus on peamiselt tingitud mitterahuldavast sissetulekust. See on võimalik vaesema rahvakihi alatoitlust hävitada vaid sel teel, et parandatakse nende teenistustingimusi ja kõrvaldatakse see karjuv hinnavahe, mis esineb toitevahendite tootja müügihinna ja selle lõpliku tarvitaja ostuhinna vahel. Siin evib erilise tähtsuse riikide hinna- ja palgapoliitika. Oluline on siin asjaolu, et eksistentsmiinimumi määramisel arvestatakse toitumise optimumiga, mitte aga miinimumiga.

Tänu sotsiaalse mõtlemise arengule kogu maailmas on elamistase nii mitmelgi maal tunduvalt paranenud. Ainult resolootne sotsiaalpoliitika on tuhanded töötute perekonnad päästnud lõplikust hävingust, hoides seega kogu ühiskonda kokkuvarisemisest. Eraviisiline heategevus ei ole kunagi suutnud anda suurt abi ratsionaalse toitumise probleemi lahendamiseks. Vaatamata aga senistele sotsiaalpoliitilistele sammudele kannatab siiski pool rahvastikust alatoitluse all, nagu eespool nägime. Seepärast on vajaline, et toitumisprobleem muutuks oluliseks sotsiaal- ja töökaitse seaduseandluse osaks. Sotsiaalpoliitika peab pöörduma kõrvalle vaid heategevuse rajalt, mille sihiks on nälgasolevatele heldekäeliselt tilki leiva ulatamine. Sotsiaalpoliitika peab viima olukorrani, kus inimkonna toitumisel miinimum ei tähendaks seisukorda, mis hoiab inimesel vaid elu sees, vaid peab tähendama tarviduse optimaalset astet, s. t. olukorda, mis võimaldab inimesel täie tervise juures viibimise ja inimväärse elamise.

Optimaalse toitumise võimaldamine viib suuremale tarbimisele, mis ei jäta soodustavalt mõjutamata ka põllumajandust kui ka kaudselt töödust. See mõjub õige sotsiaalpoliitika, mis võimaldab ratsionaalse toitumise vastavalt teaduslike uurimuste nõudeile, tuues kaasa ühtlasi süstemaatilise rahva tervisliku seisukorra parandamise, soodustavalt ka rahvamajandusele.

Rahvusvahelise Tööküüri direktor lõpetab oma 1936. a. aruande sõnadega, et küllaldase toitumise küsimus ei ole ükski majanduslik ega sotsiaalne küsimus, vaid ta on ka sotsiaalse õigluse, seega ka rahu, peatingimuseks.

Vaid siis, kui sotsiaalne mõtlemine pääseb maksvusele ka rahvamajanduses, alles siis võib rääkida sotsiaalsest õiglusest, alles siis on võimalik arvestada teaduslikult kindlaks tehtud õige toitumisega, alles siis on igale üksikule võimaldatud elada tervena ja rahulolevana. Alles siis saadakse rahu täieline eeldus.

Levitage „Töö ja Tervis“!

Töö ja tasu.

P. P a a l.

Kui jälgime palgavõitlusi ajalehtede kaudu, siis näeme, et palgavõitlus on sõltuvuses elukalliduse tõusust. Palgavõitlus on täiesti põhjendatud, sest ei ole esmajärgu tarbeainet, mille hind viimasel ajal ei oleks tõusnud. Toiduainete, korteri, kütte ja kehakatte hindade tõus ei ole väike, vaid see on võrreldes eelmiste aastate hindadega mõne aine juures tõusnud kuni 100%. Säärane hindade tõus annab end kõige valusamini tunda väikesepalgalisile — töölisile. Praegu maksetavate käitistööliste palkadega on raske, mõnel tööalal peaaegu võimatu, elada. Kui seda on aga suudetud, siis peab küll arvama, et töölisel on tõesti elamiskunstnikud. Kuid ka see kunst läheb raskeks. Sellepärast ongi mitmetes käitistes, kus töölikond on enam-vähem organiseeritud, olnud palgavõitlusi, mis eelmistel aastatel tõid kaasa ka streike, millest suuremad olid Sindi tekstiilvabrikus ja põlevkivikaevanduses. Palgavõitluse tulemused tööpalgade tõstmiseks on seni, kahjuks, olnud väikesed. Palgamaksjaid elumaksumuse tõus ei häiri, saaduste hinnad tõusevad, töötasu aga jääb peaaegu endiseks, ettevõtjate kasud ei vähene, nad mõistavad streikivaid töölisi hukka ja saadavad aktiivsemaid töölisi käitiste värvavate taha. Samal ajal aga kurdetakse, et Eestis on tööliste puudus, ja tahetakse katsetada välistööliste sissetoomisega. Tahetakse Eesti töölikonnale näidata, et olgu ta sellega rahul, mis talle antakse, ja ärge julgegu mingisugust palgavõitlust alata. Säärane asjaolu on täiesti lubamatu, hukkamõistetav ja rahvamajanduslikult väga kahjulik. On juba meiegi majandusteadlased näidanud, et on ka rahvamajandusele tululik, kui tööliste palgaolud paranevad, sest siis tõuseb ka ostujõud siseturul. Kuid meie majandusilma valitsejad ei taha sellest aru saada, kuna nad on juurdunud oma iganenud vaateisse ega taha näha kaugemale oma kassahuvidest. Eesti suurimad käitised töötavad niivõrd hästi, et nende kandejõud peaks vabalt lubama käitises tegelikele väärtuste loo-

jaile anda senisest inimväärsemat ülalpidamist. Kuna aga seda neist enestest loota ei ole, siis peaks riigivõim siin taotlema inimväärse töstmist. Peaks välja töötatama minimaalpalgade seadus madalaimate töötasudega tööalade tarvis, kus töötasude palgavõitlusega töstmine näib olevat võimatu.

Edumeelsed töösturid on olukorrast aru saanud ja on mitmel pool töötasu natuke tõstnud, kuid suuremal osal töölikonnal on tulnud seni leppida liigväikese töötasuga. Kultuurse ühiskonnas peaks arvestatama oludega ja ka tööliste heakäiku silmas peetama. Ettevõtjad ei ole harilikult huvitatud sellest, kuidas elab nende tööline nende poolt maksetava töötasuga kodus ja millega ta toidab oma perekonda. Oma heaolu ja mugavuste juures ei huvita neid ligimese hädad ja viletsus. Ei ole ülearune märkida, kuidas töölikond ise on hinnanud praegust aega ja on toimunud tema poolt palga saajatega. Töölikonnalt palga saajatena mõtlen ma haigekassade teenijaid, kuna haigekassades on seni omavalitsus ning palgad oma ametnikele ja teenijaile määravad tööliste volinikud eelarvete korras üldsummana kindlaks ja üksikasjalise palgaredeli töötab välja ja paneb maksuma juhatus. Nii ongi siis viimaseil peakoosolekuil algatatud mitmes haigekassas just volinike hulgast küsimusi, et kuidas parandada teenijate töötasu praegusele elukalliduse tõusule vastavalt. Ja alati on volikogudes leitud, et arvestades olukorraga tuleb hinnata oma tööjõudu ja teenijaile võimaldada ajakohane tasu. Nii on viimaste peakoosolekute poolt tõstetud palku kõikides 4. jsk. tööinspektori ringkonnas asuvates haigekassades, alates Pärnu ja Sindiga ja lõpetades Viljandiga. Viljandis ei tõstnud küll otse peakoosolek teenijate palku, vaid juhatus, aluseks võttes volikogu poolt vastuvõetud eelarve, kuid see iseenesest ei ole oluline. Samuti on toimitud ka mitmes teises haigekassas. Sellest näeme, et töölikond, kes ise võitleb puudustega, suudab aru saada teise palgalise olukorrast, need aga, kel

on rohkem võimalusi, tööliste olukor-
rast aru ei saa või ei taha sellest aru
saada.

Ka mõned omavalitsused on oma
ametnike ja teenijate töötasu tõstnud,
aluseks võttes elukallidust.

Omalt ajalt öeldi töölistele, et „teie ei
maks ju oma teenijatele ka ajakohast
tasu, millega põhjendate siis endale

palga juurenõudmist“, kuid viimasel
ajal seda enam ütelda ei saa, sest töö-
liste omavalitsused haigekassades an-
navad eeskujuga teenijate palgaolude pa-
randamisel.

Tööliste töötasu suurendamine tõstab
ka töövõimust, tagab töölisperekonna-
le rahulikuma ja tervema elu ja hoiab
ära ka konfliktid tööandjate ja töö-
võtjate vahel.

Uuest tervishoiuasutuste määrusest.

H. Soilts.

Tervishoiu ja Hoolekande Valitsusel on
väljatöötamisel uus raviasutuste avamise ja
nende tegutsemise määrus, mis muudab prae-
gust korda ja seab suuremad nõudmised eriti
ambulatooriumide ruumide kohta. Nii näeb
kava ambulatooriumide ruumide kohta ette,
et 1) ruumid peavad olema vähimalt 3,2
meetrit kõrged, ja 2) ambulatooriumis on
nõutav 2 ooteruumi, millest teine on nähtud
ette nakkushaiguskaitseks. Need mõle-
mad nõudmised ei ole tegelikult elus läbiviid-
avad.

Nõue, et ambulatooriumide ruumid pea-
vad olema vähimalt 3,2 m kõrged, tekib
ülesaatmatuid raskusi, eriti just haigekassa-
dele, kelle ravikorralduse aluseks on ambu-
latooriumide süsteem. Et kõigile kassaosa-
listele teha ravi ühtlaselt kättesaadavaks,
peab ambulatooriumide võrk olema laialdane,
ambulants peab olema maal isegi iga suu-
rema käitise juures. Ja kui hakkab maksma
uus haiguskindlustusseadus, mille alla kuu-
luksid tööliste hulgas üle maa, siis ei pääse
ka maa ambulatooriumide ja esmaabi-punk-
tide avamisest, vähimalt rahvarikkamais kes-
kuis.

On aga kindel, et praegu olemasolevais
majades ei leidu nii kõrgeid ruume, ja uusi
maju, kus on kõrguselt nõudele vastavad
ruumid, ka ei ehitata. Kui nüüd haigekassal
tekib tarvidus avada ambulatooriume või
olemas olevaid üle viia teistesse ruumidesse,
siis ei ole saada nõutavale kõrgusele vas-
tavaid ruume ja neid peaks haigekassa ise
ehitama, kuid see käib üle jõu.

Kuigi 3,2 meetri kõrguste ruumide nõue
haiglate kohta võib olla õigustatud, sest hai-
ged viibivad haiglates madalale, isegi kuude
viisi, kuid ambulatooriumide suhtes ei saa
seda pidada õigustatuks, sest abitarvitaja
viibimine ambulatooriumis kestab ainult nii
kaua, kuni arst ta vastu võtab. Pealegi on
ambulatooriumides ette nähtud ventilatsioon,
mis hoolitseb värnske õhu eest.

Ei ole ka otstarbekohane see nõudmine,
et ambulatooriumides peab olema kaks oote-
ruumi, millest üks on üldiseks tarvitamiseks

ja teine nakkushaiguste kahtlastele. Nakkushaigetele on eriambulatooriumid, ja kui mõni, kes põeb nakkushaigust, peaks tulema üldambulatooriumi, siis ei saa ju teda kohe teistest haigetest eraldada, sest ukse peal ei ole kontrolli, kes diagnoose määraks. Alles hiljem, kui arsti poolt diagnoos kindlaks tehakse ja selgub, et isik põeb nakkushaigust ümbruskonnale kardetaval kujul, saadetakse ta edasiravimiseks sellekohasesse eriambulatooriumi või haiglasse. Seega oleks ühe ruumi reserveerimine nakkushaigetele ooteruumiks täiesti üleliigne ja see ruum seisaks kasutamata, sest sääraseid juhtumeid, kus nakkushaige diagnoosi avastamise puhul kohe eraldamist nõuab, tuleb ette vaid üksikuid.

Uus, kavandatav määrus näeb ette, et haigete registreerimiseks ambulatooriumides tuleb pidada vastavaid tervishoiu järelevalve asutuste poolt kinnitatud nööraamatuid. Ka praegu maksev määrus nõuab seda, kuid et see tegelikult elus on raske läbi viia, siis lubati Tallinna Ühise Haigekassa ambulatooriumides pidada nööraamatute asemel kartoteeki, mis omakorda on registreeritud tähestikuraamatus. Nööraamatu pidamine ambulatooriumis, kus mitu arsti korraga haigeid vastu võtab, on väga raskepärane, sest raamatusse peab arst igakordse visiidi puhul kirjutama diagnoosi, ravikorralduse ja oma allkirja. Ja kui haige käib mitme arsti juures, siis peab raamat rändama ühest arsti kabinetist teise, sest ilma sellleta ei saa arst ülevaadet haige endisest ravikäigust. Endise haiguse käigu selgitamine raamatust on üldse väga raske ja aegaviitev toiming, sest sissekanded haige kohta võivad olla mitmes raamatus. Haiguse kaarte tarvitades aga seda tüli ei ole, sest ajajooksul tehtud märkmed haige kohta on koondatud ühele kaardile, mida vaadeldes arst saab piltliku ülevaate abitarvitaja tervislikust seisukorrast ja raviviisidest ka möödunud aja kohta. Eeltoodud asjaolude kohta saatis Tallinna Ühise Haigekassa juhatus märgukirja Tervishoiu ja Hoolekande Valitsusele, avaldades soovi, et uue määruse maksmapanemisel ettetoodud asjaolusid arvestataks.

Võru-Petseri Üldhaigekassa.

4. oktoobril 1922. a. 6. jsk. töökaitsekomissari ringkonna kindlustusamet otsustas avada Võru-Petseri Üldhaigekassa. 30. novembril 1922. a. kinnitati 6. jsk. töökaitsekomissari Johan Sonini, praeguse Sotsiaalministeeriumi töökaitse-osakonna direktori, poolt üldhaigekassa põhikiri.

Esimene volinike peakoosolek peeti 17. detsembril 1922. a. Võru linnavalitsuse ruumides. Koosolekust võttis 30 volinikust osa 29.

Peakoosoleku juhatajaks valiti kassa volinik Viktor Neumann. Sama Neumann, olles kassa volinik, on kuni tänaseni juhatanud iga peakoosolekut.

22. jaanuaril 1923. a. koostati juhatuse poolt haigekassa esimene eelarve Kr. 4890.— suuruses. Eelarve võeti aga peakoosoleku poolt vastu alles 26. augustil 1923. a. Kr. 7350.— suuruses.

1936. a. eelarve võrdus Kr. 42.504,72, oli seega umbes neli korda suurem esimesest eelarvest.

29. septembril 1928. a. vabastati juhatuse poolt ametist asjaajaja Heinrich Samoson. Samal päeval pandi asjaajaja kohused ajutiselt kantsleiametniku prl. Salme Onno peale, kes ka asjaajamise üle võttis 1. oktoobril 1928. a. Samal juhatuse koosolekul

Võru-Petseri Üldhaigekassa juhatuse töökoosolek — 1937. a. eelarve koostamisel — 7. detsembril 1936. a. Paremtalt lugedes: asjaajaja A. Ermel, juhatuse esimees N. Ivask, juhatuse abiesimees V. Neumann, juhatuse liikmed — H. Mölder, K. Sermat ja F. Markvardt.

Esimesse juhatusse valiti: Viktor Neumann, Jaan Üle, Karl Kilp, August Ots ja Edgar Unt. Nendest on Viktor Neumann kuni tänaseni püsinud juhatuses.

Esimesse revisjonikomisjoni valiti: E. Klais, August Paring ja Gustav Hauk.

Esimese koosoleku pidas juhatuse 19. detsembril 1922. a. ametite jagamiseks. Juhatuse esimeheks valiti Viktor Neumann.

29. detsembril 1922. a. valiti üldhaigekassa asjaajajaks Heinrich Samoson, kes püsis ametis kuni 1. novembrini 1928. a.

Kassaosaliste abistamist algas üldhaigekassa 1. jaanuaril 1923. a. Samast ajast võeti haigekassa kätte arstiaibikorraldus.

7. jaanuaril 1923. a. kinnitati peakoosoleku poolt abiraha normid ja arstimise korraldus.

otsustati välja kuulutada uue, vilunud asjaajaja-raamatupidaja valimine 12. oktoobril 1928. a.

12. oktoobril 1928. a. juhatuse koosolekul valiti uueks asjaajajaks-raamatupidajaks August Ermel, kes astus ametisse ja võttis asjaajamise üle 1. novembril 1928. a. Ermel on kuni tänaseni ametis.

Alates 1. jaanuarist 1929. a. seati sisse uue asjaajaja-raamatupidaja Ermeli poolt tarviline ja eeskujulik raamatupidamine, mis seni oli puudulik, Ermeli poolt väljatöötatud ja juhatuse poolt heaks kiidetud kahekordse ameerika raamatupidamise süsteemi järgi.

Tööinspektori ettekandel kindlustusamet hakkas tagantjärele nõudma kassa algusest üldhaigekassa raamatupidamise kordaseadmist ja endiselt asjaajajalt Samosonilt tema poolt omastatud haigekassamaksude sisse-

Võru-Petseri Üldhaigekassa revisjonikomisjoni esimees Rudolf Peterson. 6 aastat revisjonikomisjonis. Ametilt trükiladuja. Osa võtnud Vabadussõjast algusest kuni lõpuni vabatahtlikuna.

nõudmist. Kuna ettevõtjate poolt oli jäetud suured summad haigekassamaksu tasumata, millele nõudmist ei olnud alatud tööinspektori kaudu ühe aasta jookslul, siis ei annud tööinspektor nendele haigekassa poolt esitatud nõudmistele käiku, tuginedes T.T.S. § 266. Kindlustusamet, tööinspektori ettekan- del, kirjutas haigekassale ette iganenud mak- sud sisse nõuda haigekassa juhatusel liikme- telt, kelle ametisolemise ajal sissenõudmata maksud olid tekkinud. Haigekassa juhatus aga oli teisel arvamusel, ja nimelt, et haige- kassamaksud, olgugi et nende tekkimisest oli möödunud rohkem kui üks aasta, on kohus- tatud maksuma ikkagi ettevõtete haldajad, mitte aga haigekassa juhatusel liikmed, kuna haigekassamaksude sissenõudmine ei igane ja sissenõudmisel ei saa käsitada T.T.S. § 266. Toodud põhjustel haigekassa juhatus kui ka peakoosolek keeldusid pöördumast maksuvõl- gade sissenõudmisega endiste juhatusel liik- mete poole. Samal ajal esitas haigekassa oma voliniku vann. adv. abi Treufeldi kaudu kae- buse riigikohtusse. Esimese kaebuse aruta- mise puhul miigikohus lõpetas asja, vormilist- el põhjustel, mis olevat tekkinud vann. adv. abile Treufeldile antud volikirjas. Siis oli haigekassa juhatus sunnitud uuesti analoogi- gilise iganenud haigekassamaksude sissenõud- mise asja viima riigikohtusse sama vann. adv. abi Treufeldi läbi uue, täiendatud, voli- kirjaga. 11./20. sept./okt. 1931. a. nr. 731—11 riigikohus otsustas eeltoodud asjas seletada, et seaduse motiividest, mis on toodud Litvinov-Falinsky poolt tema raamatus, selgub kahtlemata, et T.T.S. § 266 ettenähtud nõud-

miste ja hagide all (trebovanija i iski) tuleb mõista kassaosaliste nõudmisi ja hagnosis haigekassa vastu. Haigekassamaksude sissenõud- mise kohta tuleb aga kohaldada T.T.S. § 324, kuna haigekassamaksude sissenõudmine ei igane. Sellele järgnes tööinspektori poolt haigekassamaksude sissenõudmine õigeilt võlgnikelt — tööstusettevõtjailt.

Enne kui riigikohus jõudis haigekassa kae- bused läbi vaadata 5. jsk. tööinspektori ring- konna kindlustusamet rahukohtuniku Günd- stubbe juhatusel oma koosolekul 28. veeb- ruaril ja 1. märtsil 1930. a. tagandas haige- kassa juhatusel ja pami haigekassa valitsemise ajutiselt juhatusel liikmete asemike peale.

Kui aga peakoosolek 30. märtsil 1930. a. 4 tagandatud juhatusel liiget valis tagasi ju- hatuse uueks, 1930. aruandeaastaks, kuna tagandatud juhatusel liikmed olid valitud 1929. aruandeaastaks, siis kindlustusamet oma koosolekul 9. aprillil 1930. a. tööinspektori ettekan- del, eelpoolnimetatud rahukohtuniku eesistumisel, otsustas tühistada peakoosoleku otsuse juhatusel liikmete valimise kohta ja anda Võru-Petseri Üldhaigekassa asjade va- litsemise ajutiselt Tartu Üldhaigekassa ju- hatuse kätte, hiljemalt 24. aprillist 1930. a.

Kindlustusameti otsuse 9. aprillist 1930. a., peakoosoleku otsuse 30. märtsist 1930. a. ju- hatuse liikmete valimise kohta tühistamise üle ja Võru-Petseri Üldhaigekassa valitsemise ajutiselt Tartu Üldhaigekassale üleandmise kohta kätte saanud, juhatus kutsus kokku 22. aprilliks 1930. a. peakoosoleku seisukoha võt- miseks.

22. aprillil 1930. a. peakoosolek, läbi vaa- danud kindlustusameti otsuse, l i k k a s ü m- ber kõik tööinspektori poolt tehtud ette- kanded kindlustusametile, millega kindlus- tusamet oli arvestanud ülalnimetatud karmi otsuse tegemisel.

24. aprillil 1930. a. Tartu Üldhaigekassa juhatusel esimees A. Linnomägi ja asjaajaja K. Luik võtsid koha peal üle selle haigekassa asjaajamise.

Tartu Üldhaigekassa juhatus, T.T.S. § 371 põhjal, peakoosoleku ülesandis, pidas oma esimese peakoosoleku Tartus 28. aprillil 1930. a. Sel koosolekul võeti tähtsaima punktina vastu otsus: „22. aprillil 1930. a. ärareetud Võru-Petseri Üldhaigekassa peakoosoleku ot- sus vann. adv. abi R. Treufeldile antud vol- lituste asjas tühistada.“

Millistest asjaoludest Tartu Üldhaigekassa juhatus, peakoosoleku ülesandis, oli juhitud säärase otsuse tegemisel, jääb vist küll haigekassale igaveseks saladuseks. Selle otsusega võeti sellelt haigekassalt võimalus õiguse ot- simiseks.

Haigekassa ja tagandatud juhatusel liik- mete edasikaebused, mis esitati voliniku, vann. adv. abi Treufeldi, kaudu kindlustus- nõukogule, otsustati jätta tagajärjeta.

Edasikaebusel riigikohtusse muudeti kind- lustusameti ja kindlustusnõukogu otsused, mille tagajärjel 5. jsk. tööinspektori ringkon- na kindlustusamet oma koosolekul 17. oktoob- ril 1930. a. otsustas kindlustusameti otsuse 30. märtsist 1930. a. peakoosoleku poolt va- litud juhatusel liikmete uuesti tagandamise

kohta tühistada ja Tartu Üldhaigekassa selle haigekassa valitsemisest vabastada.

Selle tagajärjel sündis ka Tartu Üldhaigekassa poolt Võru-Petseri Üldhaigekassa valitsemise üleandmine Võru-Petseri Üldhaigekassale 1. novembril 1930. a.

Nii valitses Tartu Üldhaigekassa Võru-Petseri Üldhaigekassat 6 kuud ja 7 päeva.

Haigekassa majandusliku tegevuse ja kassaosalistele antud sammete kohta lisame siia 5 arvude tabelit.

Võru-Petseri Üldhaigekassa praeguste tegevalaste kirjeldus.

1) Nikolai Ivask — juhatuse esimees, sünd. 17. augustil 1903. aastal, 6. aastat juhatuse esimees, varemalt olnud revisjonikomisjoni esimees ja juhatuse liige, ametilt trükkiladuja.

2) Viktor Neumann — juhatuse abiesimees, sünd. 5. mail 1883. a. Haigekassa asutaja liige, esimene juhatuse esimees, 7 aastat olnud juhatuse esimees, pärast revisjonikomisjoni esimees ja edasi kuni tänaseni juhatuse liige. Igakordne peakoosoleku poolt valitud peakoosolekute juhataja — ametilt K. O.-Ü. „Täht“ ärijuhataja.

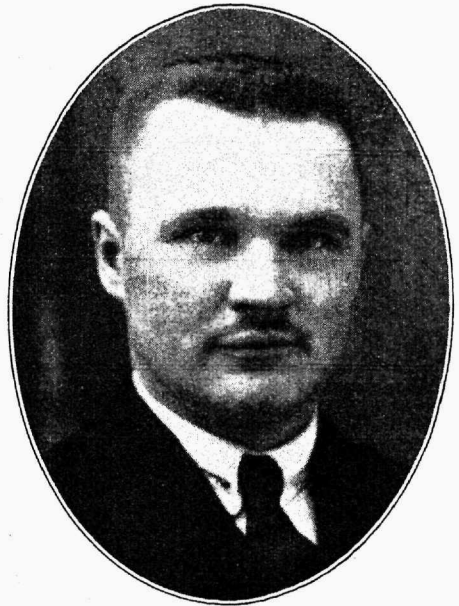
3) Feliks Markvardt — juhatuse liige, sünd. 22. septembril 1902. a. Neljandat aastat juhatuse liige, varemalt olnud juhatuse esimeheks. Osa võtnud Vabadussõjast, ametilt trükkiladuja.

4) Karl Sermat — sünd. 16. veebruaril 1893. a. Juhatuse liige 4 aastat, ametilt elektriijaama juhataja.

5) Hans Mölder — sünd. 3. veebruaril 1893. a. Juhatuse liige teist aastat, ametilt autojuht.

6) Rudolf Peterson — sünd. 16. jaanuaril 1902. a. Revisjonikomisjoni esimees, 6. aastat revisjonikomisjoni, ametilt trükkiladuja. Vabadussõjast osa võtnud aigusest kuni lõpuni vabatahtlikuna.

7) Daniel Siilanarusk — sünd. 20. aprillil 1894. a. Revisjonikomisjoni liige teist

Võru-Petseri Üldhaigekassa revisjonikomisjoni liige Daniel Siilanarusk — teist aastat. Ametilt autojuht. Vabadussõjast osa võtnud.

aastat, ametilt autojuht. Vabadussõjast osa võtnud.

8) Fedot Mets — sünd. 6. juunil 1892. a. Revisjonikomisjoni liige esimest aastat, ametilt autojuht. Vabadussõjast algusest kuni lõpuni vabatahtlikuna osa võtnud.

9) August Ermel — sünd. 1. jaanuaril 1887. a. Asjaajaja-raamatupidaja alates 1. novembrist 1928. a. Varemalt teeninud mitmesugustes asutustes kantsleiametnikuna, asjaajajana ja raamatupidajana. Osa võtnud maailma- ja Vabadussõjast kaitseväe ametnikuna. Üldse teeninud ametnikuna 23 aastat, sellest Võru-Petseri Üldhaigekassas 8 aastat.

Võru-Petseri Üldhaigekassa all olevate tööstusettevõtete, kassa- ja perekonnaliikmete seisu ja liikumise kohta kassa asutamisel — 1. jaanuarist 1923. a. — kuni 1. jaanuarini 1936. a.

Aasta	Ettevõtteid		Kassaliikmeid					Perekonnaliikmeid					Sisse-väljareg. tuli teha	
	Aasta algul	Aasta lõpul	Aasta algul	Aasta jooks.		Aasta lõpul	Keskmine arv	Aasta algul	Aasta jooks.		Aasta lõpul	Keskmine arv	Juhud	Ühe tööpäeva kohta
				tuli	läks				tuli	läks				
1923	68	50	—	804	469	335	323	—	688	348	340	328	2.309	7,69
1924	50	59	335	886	855	366	418	340	837	777	400	420	3.355	13,18
1925	59	144	366	953	878	441	431	400	588	549	439	475	2.968	9,89
1926	144	139	441	1223	1250	424	467	439	992	986	445	538	4.451	14,83
1927	139	153	424	1065	1057	422	493	445	992	989	448	600	4.103	13,67
1928	153	146	422	1301	1113	610	644	448	1194	1041	601	713	4.649	15,49
1929	146	198	610	1617	1557	670	726	601	1578	1477	702	746	6.229	20,76
1930	198	223	670	1057	1199	528	606	702	943	1087	558	720	4.286	14,28
1931	223	205	528	1332	1388	472	600	558	1290	1357	491	590	5.367	17,89
1932	205	211	472	1251	1217	506	552	491	1278	1290	479	541	5.036	16,78
1933	211	203	506	2885	2672	719	736	479	2810	2490	799	803	10.857	36,19
1934	203	215	719	5584	5581	722	1048	799	4245	4293	751	1170	19.903	65,67
1935	215	217	722	5885	5655	952	1145	751	831	1091	491	621	13.462	43,86

Võru-Peiseri Üldhaigekassa deklaratsioonid kindlustusmaksude ja kassa- ja perekonnaliikmeteile anud sammere kohta.

Aasta	Keskmine kassaliikmete arv	Aasta eelarve	Deklareeritud kindlustusmaksu	Keskmine kindlustusmaksu summa ühe k/1 kohta	Keskmine liire	Kassasosalistele antud sammud			Kokku	Keskmine ühe perekonna kohta	Tagavarakapital		Õnnetusjuhtumi abiraha maksetud
						Maksetud kassaliikmetele abirahas	Perekonnaliikmetele abirahasid	Perekonnaliikmete ravimise kulud			Kassaliikmete ravimise kulud	Kokku	
1923	323	7.350.—	9.167.88	28.38	9.46	1.549.85	91.47	1.326.03	2.809.26	5.776.61	—	824.90	491.27
1924	418	9.320.—	11.115.38	26.59	8.86	1.987.22	200.85	2.331.44	5.146.64	9.666.15	—	—	858.68
1925	431	14.600.—	12.829.48	29.77	9.92	2.912.85	170.73	2.012.68	6.411.99	10.508.25	—	—	1.124.90
1926	467	14.720.—	13.968.93	29.91	9.97	3.789.95	306.25	2.354.44	6.431.68	12.882.32	—	—	1.138.27
1927	493	18.300.—	13.225.16	26.82	8.94	3.005.82	225.23	4.116.97	6.403.86	13.751.88	—	7.148.86	423.96
1928	644	14.455.40	19.388.51	30.11	10.03	3.368.40	408.47	5.124.10	8.169.30	17.070.27	—	3.092.69	1.493.18
1929	726	22.475.—	22.034.60	30.35	10.12	4.591.08	424.45	2.239.07	12.218.11	19.472.71	—	2.548.07	1.717.51
1930	606	26.361.—	20.810.75	34.34	11.45	1.414.19	59.80	663.44	9.446.25	11.583.68	—	927.88	1.410.50
1931	600	18.350.—	19.323.84	32.21	10.74	1.749.24	221.95	1.393.47	12.528.20	15.892.86	—	5.628.86	378.49
1932	552	17.300.—	15.933.99	28.87	9.96	2.231.73	250.10	1.136.39	10.248.50	13.916.72	—	2.835.99	857.29
1933	736	15.650.—	19.350.91	26.27	8.79	2.392.10	193.55	1.275.86	12.127.92	15.991.43	—	3.566.87	785.99
1934	1048	30.504.77	27.106.23	25.86	8.62	2.537.67	227.20	1.811.91	19.621.33	24.198.11	—	2.319.01	2.653.62
1935	1145	30.464.23	29.840.40	26.06	8.69	2.668.57	159.65	1.480.10	16.773.33	21.081.65	—	3.319.01	2.405.42
Kokku			234.095.56			34.248.67	2.941.70	27.265.90	127.336.37	191.792.64			15.939.08

Võru-Peiseri Üldhaigekassa kassasaliste üksikasjalised ravimise kulud ja ülekulutuse suurus.

Aasta	Ettevõtjate poolt deklaratsioonid arstidele maksetud	K u l u d						Kokku	Muid ravikulud	Arstlikud abinõud	Ülekulu	
		Arstide tasu	Heiglate tasu	Hambaarstide tasu	Ämmand emand tasu	Masseerijate tasu	Arstliku komisjoni tasu					Ambulatoorse ravimise
1923	3.055.79	1.391.55	380.04	112.75	—	—	—	857.39	33.08	34.45	2.809.26	—
1924	3.719.65	1.846.05	910.—	577.75	12.—	7.—	—	1.539.40	33.56	220.88	5.146.64	1.426.99
1925	4.517.04	1.505.70	1.218.60	507.75	—	—	—	1.522.07	20.95	95.34	6.411.99	643.70
1926	4.954.88	2.295.35	638.65	482.90	—	15.—	—	1.925.64	28.31	116.60	7.148.86	511.76
1927	4.408.39	2.061.98	1.192.14	542.75	—	—	—	1.932.98	42.61	32.60	6.403.86	1.507.23
1928	6.462.92	2.403.26	2.133.35	426.63	7.50	—	—	2.346.96	18.63	35.50	8.169.30	2.475
1929	7.597.91	3.385.98	2.345.40	995.50	7.50	—	—	4.149.85	—	343.18	12.218.11	4.119.59
1930	7.176.15	3.073.99	1.778.45	592.50	—	5.—	—	3.104.52	16.98	32.16	9.446.25	2.198.87
1931	6.663.46	3.248.—	3.325.90	835.40	7.50	—	—	4.180.65	43.36	11.83	12.528.20	5.848.67
1932	5.494.64	3.668.20	1.270.10	551.55	—	29.—	40.50	4.144.31	48.57	1.—	10.248.50	4.736.87
1933	6.450.46	3.688.35	2.553.26	530.—	—	35.50	18.—	4.725.20	73.53	26.22	12.127.92	5.673.28
1934	9.035.52	5.553.96	3.669.85	459.05	7.50	6.50	31.50	7.828.48	115.11	714.92	19.621.33	9.935.18
1935	9.946.82	5.374.29	3.164.95	695.65	—	10.—	25.50	5.822.74	71.65	648.7	16.773.33	6.699.84
Kokku	79.483.63	39.496.66	24.580.69	7.310.18	57.—	110.—	115.50	8.736.26	44.080.19	2.313.55	127.336.37	44.900.76

Võru-Petseri Üldhaigekassa kassaosaliste poolt arstiabi ja rohiude tarvita- mise kohta.

Aasta	Arstiabi tarvisid			Ambulantsis tarvi- tasid arstiabi			Arstide juures ja ambulantsis kokku	Haigemaja- list ravi		Arstirohte		
	Arstide juures ja kodus		Kokku	k/l.	p/l.	kokku		k/l.	p/l.	k/l.	p/l.	Kokku
	k/l.	p/l.										
1923	1315	640	1955	—	—	—	1955	20	8			
1924	1764	890	2654				2654	28	6			
1925	1348	442	1790	470	180	650	2440	22	12	Andmed puuduvad		
1926	1512	548	2060	748	420	1168	3228					
1927	1787	485	2272	685	267	952	3224					
1928	2043	2147	4190	532	218	750	4940	Puuduvad andmed	17	Andmed puuduvad	1549	1549
1929	3001	685	3686	768	163	931	4617		17		472	2744
1930	3763	424	4187	550	176	726	4913				233	4022
1931	2807	474	3281	484	137	621	3902				466	3308
1932	3140	463	3603	428	119	547	4150	34			414	3033
1933	3615	481	4096	471	159	630	4726	33			466	3503
1934	5705	711	6416	606	139	745	7161	71	Ei ravitud		729	8043
1935	5326	593	5919	851	101	952	6871	61			614	7289
Kokku	37126	8983	46109	6593	2079	8672	54781	269	60		4943	33491

Võru-Petseri Üldhaigekassa kassaosaliste haigestumise juhtude, haig. päe- vade, sünitajate, surnute ja abirahade normide kohta.

Aasta	Haiguste juhud tööstvabastam.		Haiguse päevad		Sünitaja- te arv		Surnud		Abiraha maksetud päevapalgast							
	Hariliku haiguse puhal	Õnnetus- juhtumite puhal	Hariliku haiguse puhal	Õnnetus- juhtumite puhal	K/l.	P/l.	k/l.	p/l.	Kodus		Haiglas		Sünnituse puhal ko- dus	Mitekor- ra p- palk maksetud puhal	Õnnetus- juhtumite puhal	
									Üksi- kutele	Pere- konna- ga	Üksi- kutele	Pere- konna- ga				
1923	88	22	1823	442	—	8	2	5	1/2	2/3	1/4	1/3	2/3	25	2/3	
1924	98	30	1863	674	3	14	1	6	1/2	2/3	1/4	1/3	2/3	25	2/3	
1925	118	32	2569	778	1	11	4	5	1/2	2/3	1/4	1/3	2/3	25	2/3	
1926	127	22	3119	863	1	8	6	8	1/2	2/3	1/4	1/3	2/3	25	2/3	
1927	126	16	2349	285	—	26	1	6	1/2	2/3	1/4	1/3	2/3	25	2/3	
1928	257	55	3904	955	3	24	2	9	2/3/1/2	2/3/1/2	1/4	1/3	2/3/1/2	25	2/3	
1929	258	66	3644	1107	3	24	5	8	1/2	1/2	1/4	1/3	1/2	20	1/2/2/3	
1930	154	43	1747	713	4	5	3	1	1/2	1/2	1/4	1/3	1/2	20	1/2	
1931	142	43	2452	792	2	20	5	5	1/2	1/2	1/4	1/3	1/2	20	1/2	
1932	166	38	3249	849	2	16	6	5	2/3	2/3	1/2	1/2	1/2	25	2/3	
1933	158	56	2734	989	2	16	4	6	1/2	2/3	1/4	1/3	1/2	20	2/3	
1934	309	165	4443	2618	1	19	13	11	1/2	2/3	1/4	1/3	1/2	20	2/3	
1935	233	145	3798	2607	2	22	5	3	1/2	2/3	1/4	1/3	1/2	20	2/3	
			37766	13672												

Sindi Ühishaigekassa.

1913—1936.

Sindi Tekstiilvabrikua haigekassa algas oma tegevust 1913. aastal. Esimeste volinike vali-
mise hetkel oli käitises 889 valijat, kellest
valiti 35 volinikku. Esimesed juhatuse liikmed
valiti 22. mail 1913. a.: Karl Kirschbaum,
August Kamensky ja Reinhold Pusse.

Esimene juhatuse koosolek peeti 31. mail
1913. a. Juhatuse koosoleku ainsaks päeva-
korra punktiks oli volinike peakoosoleku kok-
kukutsumine ja selle koosoleku päevakorra

määramine. Koosolek otsustati pidada 7. juu-
nil 1913. a. See koosolek pidi andma haige-
kassale tegevuse kava ja juhtnöörid. Koos-
olekule ilmus 31 volinikku.

Peakosolek otsustas kassaosanike palgast
ühe protsendi haigekassa heaks maha võtta.
Võeti vastu ka esimene eelarve, mis oli koos-
tatud 3300 rbl. 18 kop. peale, kusjuures ar-
vati ülejääki 798 rbl. 16 kop. Haiguseabiraha
otsustati maksa haiguse korral pool palka.

Aug. Kamensky — Sindi haigekassa asutava juhatuse liige. Oli haigekassa juhatuses 1913.—1921. a.

Nagu kassaaruandeist näha, on kassa tegevus 1918. aastani olnud stabiilne, kuid 1918. aastal tehti ülekulutust 13.241 marka, missuguse summa Sindi vabriku valitsus omast kassast ära asus, kuna aga 3215 rbl. 41 kop. oli jäänud Asov-Doni panka. Kulude kasvamine nõudis suuremaid sissetulekuid ja seetõttu volinike peakoosolek oli sunnitud tõstma liikmemaksu ühelt protsendilt kahele protsendile. Selle tagajärjel lõpetas haigekassa oma 1919. a. tegevusaasta ülejäägiga 16.220 marka 20 penni. Sellest ajast peale näitab kassa seis aasta-aastalt tõusu ja 1. jaan. 1935. a., millal Sindi vabriku haigekassa muudeti Sindi ühishaigekassaks, oli kassal raha Kr. 32.624.19.

Ehk küll kassa rahaline seis näitas tõusu, ei olnud vabriku poolt antav arstiabi küllalt rahuldav. Vabriku teenistuses oli ainult üks arst, kes ravis kõiki haigeid, isegi silma-, suu- ja hambahaigusi. Selle tõttu võttis 12. veebr. 1922. a. haigekassa juhatus hambaarstimise täieliselt enda kätte, asutades oma hambaarstikabineti, kus kassaosalised ja perekonnaliikmed said täiesti prii ravi.

Kassa liikmeskonnas tõusis nurin, et haigekassa on muutunud rahakogumise kassaks, aga kasu temast saab vähe. Viimaks 21. veebr. 1934. a. võttis haigekassa volinike peakoosolek vastu uue haigekassa põhikirja, mille alusel 1. jaan. 1935. a. haigekassa võttis enda kätte kassaosalisile arstiabi korraldamise.

Vabriku valitsusele see volinike samm ei meeldinud ja sealtpoolt püüti haigekassa asutamist mitmesuguste abinõudega raskendada. Raskeimaks küsimuseks kujunes haigekassale ruumide soetamine, kuhu paigutada oma

hambaarstikabinett ja kantselei. Vabrikuvalitsusel olid küll vastavad ruumid, kuid ta nõudis nende eest väga kõrget üüri. Viimaks lahenes küsimus sellega, et haigekassa mahutas oma asutused alltüürnikena eramajadesse.

Tunnistati otstarbekohasemaks vaba arsti valiku põhimõte. Volinike peakoosolekul 3. veebr. 1935. a. võeti vastu uus haigekassa kodukord, mille alusel püüti arstiabi andmist kõigiti laiendada. Pärnu linnas praktiseeriva 32 arstiga loodi leping, samuti koha peal Sindis 2 arstiga, peale hambaarsti. Sõlmiti leping ka Pärnu ja kohapealsete apteekidega, Pärnu ja Tartu haiglatega. Haigete haiglaiseks transporteerimiseks seoti lepingud kolme Pärnu autojaamaga. Seega loodi enam-vähem vastav olukord, mis pidi võimaldama läheda arstiabi andmise kõigile, kes arstiabi vajasisid.

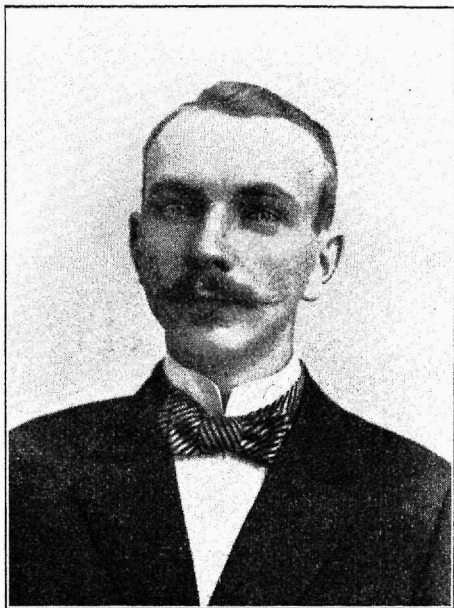
Sindi ühishaigekassa organiseerijaiks olid juhatuse esimees Mihkel Somson, abiesimees Jakob Kuller, liikmed August Kandima, Karl Kiisk ja Ants Adamson. Asjaajajaks palgati Jaan Valg ja ametnikuks Ellen Hiiepuu.

1. nov. 1936. a. lahkus haigekassa teenistusest asjaajaja Jaan Valg ja uueks asjaajajaks määrati kassa ametnik Ellen Hiiepuu. Teiseks kantselei tööjooks on velsker Karl Meristo, kes võtab ka haigeid vastu, tehes haavade sidumisi ja masseerides. Suvel on velsker Lavassaare turbatööstuse ambulantsis.

On arusaadav, et tõusid kulud peale kit-sendatud arstiabi, mis kestis 1913. kuni 1935. aastani. Juba kohe esimesed tegevuskuud näitasid kaunis tunduvat ülekulutust. Arvati, et kui nii edasi läheb, siis kassa ei pea vastu rohkem kui paar aastat. Siis aga suvel 1935. a. muutus olukord, arstiabi tarvitajaid ei ol-

Karl Kirschbaum — Sindi haigekassa asutava juhatuse liige 1913. a. ja juba 1905. a. esines kõnega haigekassa asutamise tarvidusest.

Reinhold Pusse — Sindi haigekassa asutava juhatuseliige 1913. a., olnud juhatusesimees kuni 1919. a., lahkus surma läbi.

nud enam palju ja Lavassaare turbatööstuse tegevusega suurenesid haigekassa sissetulekud, nii et tegevusaasta võidi lõpetada Kr. 1275.24 ülekulutusega, mis ei ole väga suur, kui arvestada esimese aasta tegevuse uudusega.

Esimese tegevusaasta kogemuste järgi arvati, et ka teisel tegevusaastal tuleb ülekulutust arstiabi andmise alal. Selle vältimiseks hakati otsima abinõusid, kuidas ülekulutusest pääseda.

15. märtsil 1936. a. esitas juhatus volinike peakoosolekule ettepaneku: üles ütelda kohapealsetele arstidele visiidi-leping ja palgata samad arstid haigekassa kindlapalgalisteks arstideks. See arstiabiandmise järguline ümberkorraldus ei too arstiabiandmisest mingit muudatust, ainult võimaldab juhatusel astuda arstidega lähemas kontakti haigete tööst vabastamise asjus.

Volinike peakoosolek, ettepanekut kõigiti kaaludes, kinnitas juhatus ettepaneku ja sellest ajast peale töötavad haigekassa palgaliste arstidena dr. H. Gutmann ja dr. E. Ritson. Kassaosaliste seas jättis see ümberkorraldus hea mulje, sest nüüd sai arstiabi anda piiramatult ka perekonnaliikmetele, kellele see enne oli piiratud 10 visiidiga.

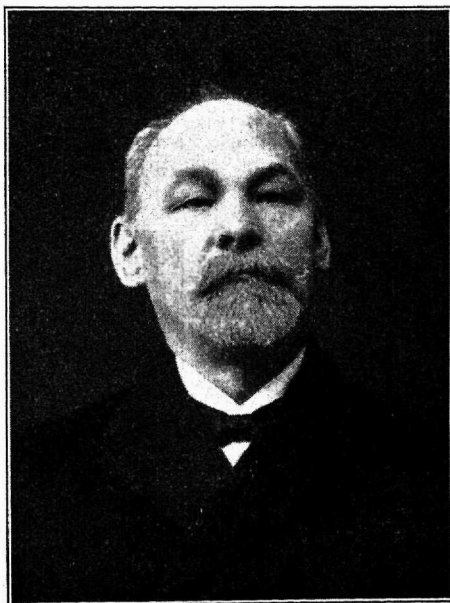
Sindi tekstiilvabrikute ühisuse ümberkaudsete elanike elu edeneb majanduslikult tõusu tähe all. Seda võib tähele panna Sindi alevi hoogsast laienemisest ja uute eluhoonete ehitamise rohkusest. Siiski valitseb Sindis terav korteripuudus. Tööliskond on väga tihedasti kokku surutud vabriku kivikasarmuisesse ja tervishoiu mõете mõttes jätavad vabriku poolt antavad korterid väga palju soovida. Selle tagajärjel püüavad kõik, kel vähegi võimalik, ise endale soetada eluaseme väljas-

pool vabriku kasarmuid. Mõistagi on need võimalused nõrkade palgaolude tõttu piiratud, aga visa tahtejõud on siingi end osanud maksma panna.

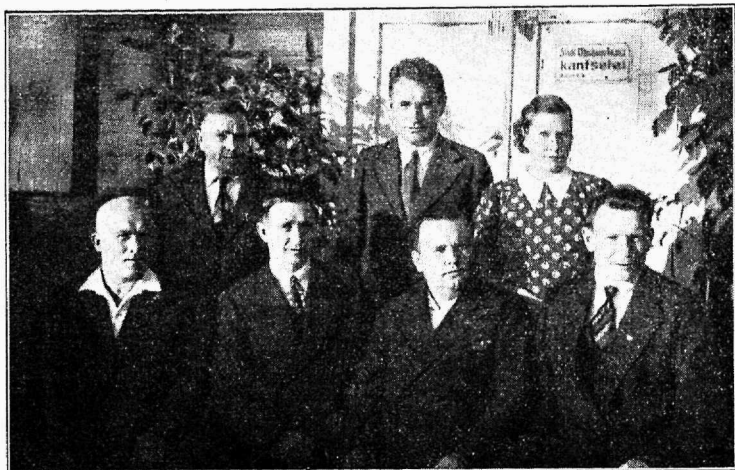
Sindi Ühishaigekassa juhatus, arvestades praegusi võimalusi, otsustas ka asuda oma maja ehitamisele, ja 16. juunil 1925. a. esitas ta volinike peakoosolekule ettepaneku: lubada eraldada tagavarakapitalist Kr. 12.000.— ehitusfondi arvele haigekassale maja ehitamiseks, kusjuures oli esitatud maja kavand ja kubatuuri eelarve. Peakoosolek kinnitas üksmeelselt juhatus ettepaneku. Seega oli otsustatud küsimus, mille teostamisele asumisest haigekassa tegelased olid ammu unistanud. Maja ehitusprojekti valmistas arhitekt Kukkur Tallinnas. Maja ehitati puust, kahekordne, suurusega 16×10 m. Majas leiavad aset kantselei, hambaarstikabinett, esimese arstiabi ambulants, arsti vastuvõtukabinett ja kaks eraldatud tuba sünnitusabiandmiseks tarvilise sisseseadega.

Vastavad ehituse eelplaanid esitati 4. jsk. kindlustusametile, kust saadi nõusolek maja ehitamiseks ja raha ehitusfondi kandmiseks.

Juhatus otsustas ehituse püstitada majanduslikul teel, s. o. ise tarvisminevad materjalid osta, lasta kohale vedada ja ainult tööd vähempakkumisel välja anda. See oli võimalik asjaoludel, et juhatusel liikmed, eesotsas juhatus esimehe M. Somsoniga, olid varem ise ehitanud ja ehitustöödega põhjalikult tuttavad. Väga raskeks kujunes läinud aastal ehitusmaterjalide metsast väljavedamine, sest talvist lumeteed oli väga vähe. Juhatusel liikmed rändasid tihtigi mitmeid päevi metsades ringi paremat ja odavamat ehitusmaterjali otsides ja väljavedu korraldades, ja võime kinnitada, et nende energilise tegevu-

Christjan Tumm — 1913.—1935. a. Sindi Tekstiilvabriku haigekassa asjaajaja

Sindi Ühishaigekassa asutav juhatus ja ametnikud. Istuvad (pahemalt) Aug. Kandima — juhat. liige, Karl Kiisk — juhat. liige, Mihkel Somson — juhat. esimees, Ants Ala — juhat. liige. Seisavad (pahemalt) Jakob Kuller — esimehe abi, Jaan Valg — asjaajaja, Ellen Hiiepuu — ametnik.

se tagajärjel haigekassa maja ehitusmaterjal jõudis õigeks ajaks kohale ja et suvel saadi asuda ehituse püstitamisele. Oma maja valmisaamisega seisab haigekassal ees ka liikmeskonnale arstiabi andmise ümberkorraldus. Missuguseks see kujuneb, on vara ennustada, kuid arvatavasti etendab kohapealne ambulants esimese abi andmises tähtsat osa.

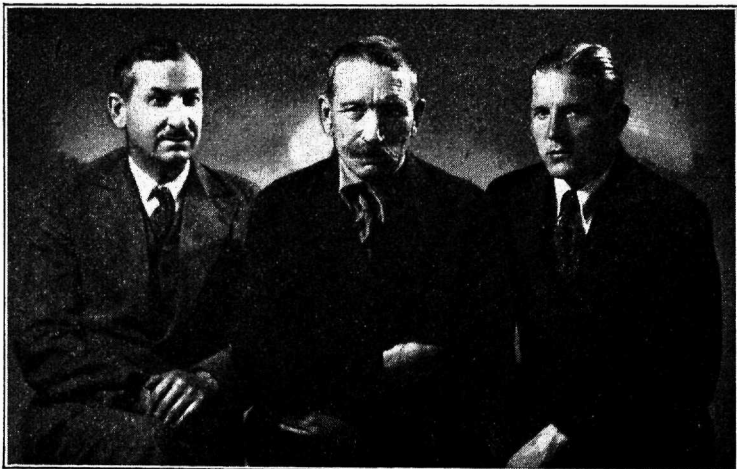
Sindi Ühishaigekassa on käinud tõusuteed just sel põhjusel, et tema juhatuses on alati kaasa tõmmanud kõige energiaga meie kohapealsed ärksamad seltskonnategelased ja tööliskonna andekamad ja energilisemad esindajad. Näitena võiksime nimetada praegust juhatuse liiget August Kandimaad, kes valiti haigekassa juhatusse 1919. aastal ja kes on lühikeste äraoleku vaheaegadega praegu hoolas haigekassa tegelane. Praegune juhatuse esimees Mihkel Somson on käitise nõukogu liige ja 4. jsk. kindlustusameti nõukogu liige, juhatuse liige Jakob Kuller on Sindi tekstiilvabriku käitise nõukogu esimees, Sindi tarvitarjate ühisuse juhatuse liige, vaestelaste kohtu esimees, „Sõpruse“ seltsi juhatuse liige, Ants Ala on Sindi tekstiilvabriku tööliste nõukogu liige ja spordiselts „Kalju“ juhatuse

liige, juhatuse liige Elmar Kamensky on spordiselts „Kalju“ esimees.

Ülaltoodust nähtub, et Sindi Ühishaigekassa juhatuses tegutsejad on Sindi tööliskonna elus juhtideks ja hinnatavateks jõududeks. Haigekassa üksmeelne juhtimine on ikka olnud võimsaks teguriks haigekassa edukas tegevuses ja oma liikmeskonnale abi andmise paremas korraldamises, mis Sindi Ühishaigekassa juhatus on oma ülesandeks seadnud. Kõik juhatuse otsused on olnud alati üksmeelsed, samuti oli juhatusel tihe kontakt volinike peakoosolekuga ja kõik tema ettepanekud on leidnud alati kinnitamist.

Haigekassa järelevalvet teostas harilikus korras kolmeliikmeline revisjonikomisjon, kes pidas oma koosolekuid kaks korda kuus. Iga koosoleku üle kirjutati protokoll. Revisjonikomisjon aktsepteeris juhatuse protokollid, lahkarmamisi seni pole olnud. Välist revisjoni toimetab 4. jsk. tööinspektor kord aastas. Revisjonikomisjoni aktides pole näidatud eksimusi, neis on vaid juhitud tähelepanu mõningatele vormilistele vigadele, mis kohe parandati.

Vahekord Sindi tekstiilvabrikuga on haigekassal olnud alati kõige parem, haigekas-

Sindi Ühishaigekassa revisjonikomisjon 1936. a. Pahemalt: Aug. Kask — liige, Mihkel Nõmm — esimees, Aug. Kosk, — liige.

Sindi Ühishaigekassa praegune juhatus: istuvad vasakult — Mihkel Somson — esimees, Ants Ala — abiesimees, Ellen Hiiepuu — asjaajaja, Aug. Kandimaa — juhat. liige, Karl Meristo — velsker; seisavad — Elmar Kamensky — juhat. liige, Jakob Kuller — juhat. liige.

sa heaks maksetav kindlustusmaks laekus alati korralikult. Vabriku kassas olevate summade pealt makseti haigekassale jooksva arve protsendiks 4%.

Alates 1. jaan. 1936. a. maksab vabrik meie jooksvalt arvelt 3%, nagu panga-asutused.

Haiguskindlustusseaduse 25 aasta juubeli puhul soovib Sindi Ühishaigekassa kõigile kaasvõitlejatele palju jõudu ja edu nende kõrge eesmärgi saavutamisel ja tervitab kõiki haigekassa tegelasi, kes üksmeelselt ja parima tahtmisega oma jõu on rakendanud sellele inimkonnale tulu toovale tööle.

Kindlustusnõukogu otsuseid.

I osakonna koosolekult 8. jaan. 1937. a. *)

Kindlustamise kohustusest.

Arutades O/Ü. keemiatehase „Eesti Destillaat“ dipl. ins. A. Saidelson ja Ko. voliniku vann. adv. E. Sonini kaebust 1. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsusele 13. juulist 1936. a. Roosi Vaani töövõtte asjas leidis: asjatoimetusest nähtub, et R. Vaani ja firma A. Saidelson ja Ko. vahel sõlmitud leping kannab täpselt töövõttelepingu iseloomu. Kuid see asjaolu ei takista R. Vaani käitist osutumast samal ajal iseseisvaks ettevõtteks, mille eest on lunastatud ka äritunnistus.

Kaebaja väide, nagu ei kuuluks sel juhul kindlustamise kohustus A. Saidelson ja Ko.-le, vaid ainult maksude maksmise kohustus, ei leia toetust Tööstusliiku töö seaduse seletuskirjas. Viimane tähendab §§ 320 ja 378 puhul, et tööettevõtjate arvamine tööliste Kindlustusühingu rp. haigekassa alla raskendaks

mainitud asutuste tegevust. Sellest järgneb, et kindlustama peab ikka tööd andev ettevõtja.

Üllaltoodu põhjal Kindlustusnõukogu I osakond, käsitelles Kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, otsustas usaldusühingu A. Saidelson ja Ko. voliniku vandeadvokaat E. Sonini kaebuse jätta tagajärjeta.

Kassaosalise karistamisest.

Arutades Narva Ühishaigekassa liikme Aleksei Bormini kaebust III jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusameti otsusele 16. juulist 1936. a. Aleksei Bormini kaebuse asjas Narva Ühishaigekassa juhatuse vastu haiguseabiraha mittemaksmise pärast leidis: Narva Ühishaigekassa juhatus on 18. mail 1936. a. otsustanud maksa kaebajale abiraha vaid 30 krooni, kuna ülejäänud osa jätta maksmata haigekassa määruste mittemäitmisest pärast. Kindlustusamet sel puhul leidis, et haigekassa juhatus on karistanud kassaliiget ülemäära karmilt, ja otsustas

*) Osa otsuseid on avaldatud „T. T.“ nr. 1, kuma vähemtähtsad jäävad avaldamata.

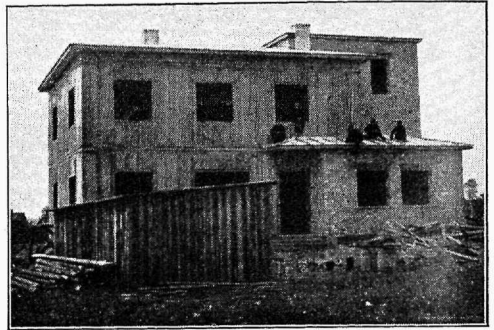
asja saata nimetatud juhatusele uueks otsustamiseks. Selle Kindlustusameti otsuse põhjal on haigekassa suurendanud abiraha, kuid mitte täie määrani.

Nimetatud haigekassa põhikirja § 21 nähtub, et ainult haigekassa peakoosolek on õigustatud otsustama selle üle, kas keegi haigekassa liikmeist tuleb jätta osaliselt või täieliselt abirahast ilma. Seda õigust põhikiri haigekassa juhatusele ei ole annud; ta võib ainult igal üksikjuhul kindlaks määrata trahvi suuruse, kui peakoosolek on teinud üldise otsuse, et kassaliikmed, kes rikuivad põhikirja või korda, mis peakoosoleku poolt on maksma pandud haigeksjäämisest teatamise ja haigeid ravitseva arstliku personaali korralduste täitmise kohta, võivad langeda rahatrahvi alla.

Selle tõttu ka 1934. a. 16. detsembri arstiabi, abirahanormide ja üldise korra kohta käivate Narva Ühishaigekassa määruste § 57 ei ole kooskõlas nimetatud haigekassa põhikirja § 21-ga. Üldise § 57 on ebalooiline, sest on arusaamatu, kuidas saab jätta kedagi ilma abirahata töö juures olnud õnnetusjuhtumist teatamata jätmise pärast, kui kindlustusühisus seda õnnetusjuhtumit ei tunnusta. Kui haigekassa saab selgeks teha, et õnnetusjuhtum on olnud töölisega töö juures, siis saab ta ka kindlustusühingult abiraha tagasi. Ei saa ta aga selgeks teha, et õnnetusjuhtum üldse on aset leidnud, siis ei ole tal ka mingit alust kassaliiget abirahast ilma jätta.

Selle tõttu ka sisuliselt ei olnud Narva Ühishaigekassa juhatusel mingit alust Bormin'i jätta ilma poolest abirahast.

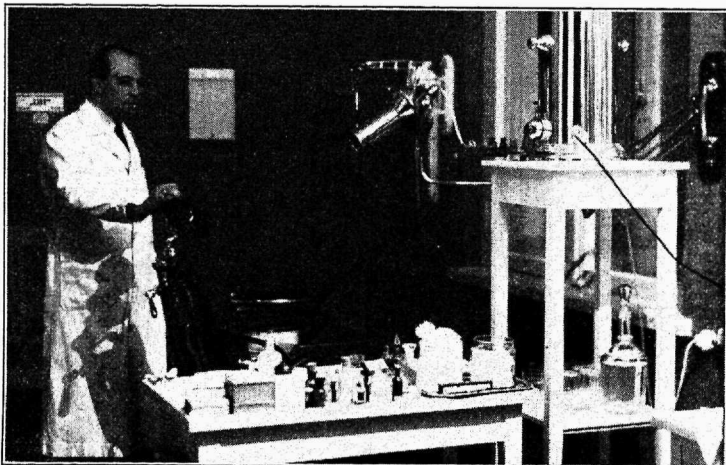
Üllaltoodu põhjal Kindlustusnõukogu I osakond, käsitelles Kinnituspõukogu seadust ja kodukorda, otsustas Aleksei Bormin'i abirahast osaliselt ilmajätmise kohta Narva Ühishaigekassa juhatuse otsused 20. maist 1936. a. ja 30. juulist 1936. a. tühistada.

Sindi Ühishaigekassa maja toorehitus, mis valmis 1936. a. suvel. Maja sisetööde lõpuleviimine teostatakse 1937. a.

Haigekassa põhikiri ja kassaosalise abirahast ilmajätmine.

Arutades Kuressaare Ühishaigekassa kaebust 2. jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusameti otsusele 2. maist 1936. a. A. Ivanov'ile abiraha mittemaksmise asjas leidis: kaebaja ei ole ette toonud mingisuguseid uusi asjaolusid, mis ümber lükkaksid Kindlustusameti väited. Kui aga kaebaja arvab, et haige on rikkunud Kuressaare Ühishaigekassa volinike peakoosoleku otsuseid arstiabi kasutamise asjas ning et haige tuleb rahalisest toetusest ilma jätta, siis haigekassa juhatuse niisugusest otsusest materjalis ei ole jälgi, ei ole ka haigekassa juhatuse Kindlustusametile ennemalt teatanud, et Ivanov oleks ilma jäetud abirahast haigekassa üldmääruste rikkumise pärast. Näib, et haigekassa juhatusel säärase otsuse tegemiseks isegi oleks puudunud õigus, sest Kuressaare Ühishaigekassa põhikirja § 22 võib järeldada, et abirahast ilmajätmise küsimus on jäetud peakoosoleku otsustada igal konkreetsel juhul.

Sindi Ühishaigekassa hambaarstimise kabinett ja haigekassa hambaarst dr. Jakob Flaks.

Ülaltoodu põhjal Kindlustusnõukogu I osakond, käsitles Kinnitusringkogu seadust ja kodukorda, otsustas Kuressaare Ühishaigekassa juhatause kaebuse jätta tagajärjeta.

Söök palgana.

Arutades J. ja O. Toomi voliniku vandeadv. E. Mühlberg'i kaebust 1. jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusameti otsusele 13. juulist 1936. a. haiguskindlustuse maksu sissenõudmise asjas leidis: nagu selgub 1. jsk. tööinspektori abi poolt ülekuulutatud J. ja O. Toomi pagaritööstuse töölise selletusest, on nemad saanud alati süüa 2—3 korda päevas ja söök on olnud ka ette nähtud palgatingimustes (Vilma Mänd'i selletus). Ka kriminaalkohus on leidnud, et antud söök tuli lugeda palgaks, sest vastasel korral ei oleks ta teinud Olga Toomi kohta süüdimõistvat otsust. Seepärast ei väeri lugupidamist J. ja O. Toomi voliniku kaebuses toodud väide, et sööki on antud juhulükkult ja mitte palgana.

Kaebuses toodud väide, et Olga Toom on ainult käitise juhataja ja seepärast ei saa temalt haigekassa maksu nõuda, ei väeri samuti lugupidamist, sest tööinspektor oma kirjas 29. maist 1936. a. nr. 1083-H, millega Tallinna 6. jsk. politseikomissar palub sisse nõuda haigekassa maksu J. Toomi pagaritööstuse valdajalt, mitte aga Olga Toomilt. Kui politsei pidas valdajaks Olga Toomi, viimane selleks end aga ei pidanud, siis oleks tal tulnud kaevata politsei tegevusele. Kaebused selles asjas ei kuulu ei Kindlustusameti ega ka Kindlustusnõukogu arutada.

Ülaltoodu põhjal, käsitles Kinnitusringkogu seadust ja kodukorda, Kindlustusnõukogu I osakond otsustas Johannes ja Olga Toomi voliniku vandeadvokaat Eduard Mühlberg'i kaebuse jätta tagajärjeta.

Käesoleva otsuse peale võib kaevata edasi Riigikohtu administratiiv-osakonnale 1 kuu jooksul käesoleva otsuse kättesaamise päevast arvates.

Aktiiseltsi valitud juhatause liige ei allu haigekassale

Arutades a.-s. Tallinna Kõievabrik John Carr'i pärijate voliniku vann. adv. August Peet'i kaebust 1. jsk. tööinspektori ringkonna Kindlustusameti otsusele 14. veebruarist 1936. a. täiendava haigekassamaksu nõudmise asjus nimetatud käitiselt leidis: nimetatud aktiiseltsi volinik esitas täiendavalt aktiiseltsi aruanded 1931.—1935. a. eest. Nende aruannete kulude ja tulude arveist on näha, et ametnike palkade lahter näitab eraldi valitud personaali, s. t. juhatause ja revisjonikomisjoni liikmete ning teenistusvahekorras seisvate isikute (tähendatud „kontor“), palku.

Kui võrrelda mõlemad palkade liike ning kaustas olevat kokkuvõtet John Girard de Soucanton'i poolt 1931.—1935. a. eest saadud palga kohta, võib täpselt teha kindlaks, et John Girard de Soucanton saab palga juhatause liikmena. Näiteks 1934. a. on ta saanud 6020 kr.; samal aastal on saanud palga: tehniline personaal 4740 kr., kontor 5170 kr. ning juhatus, maha arvatud kr. 150.— revisjonikomisjoni tasu, 6230—150=kr. 6.080.—. Säärane oli seisukord ka teistel aastail.

Seega John Girard de Soucanton, kui aktiiseltsi valitud juhatause liige, ei allu haigekassale ning temalt haigekassamaksu nõudmine ei ole põhjendatud.

Ülaltoodu põhjal Kindlustusnõukogu I osakond, käsitles Kindlustusnõukogu seadust ja kodukorda, otsustas tühistada 1. jaoskonna tööinspektori ringkonna Kindlustusameti otsuse 14. veebruarist 1936. a., seletada Tallinna Ühisele Haigekassale, et John Girard de Soucanton ei kuulu arvamisele haigekassa liikmete hulka, ning ette kirjutada haigekassale juhtumil, kui John Girard de Soucanton'ilt on juba sisse nõutud haigekassamaksud 1. VIII 1930.—31. VII 1935. a. viivitusrahaga, need summad nimetatule maksa tagasi.

Haigekassade tegevusest.

— Uue haigla „Kiviõlis“ avas Narva Üldhaigekassa.

— Tartu üldhaigekassa apteegi piduliku avamine oli pühapäev, 7. veebr., k. 12 p. Ülikooli tän. nr. 5. Apteek on ainult haigekassa liikmetele, vabamüügiks luba ei antud. Avamisel oli küllalisi ligi poolsada, nende hulgas sotsiaalministeeriumi, linnavalitsuse ja organisatsioonide esindajad. Avasõna ütles haigekassa esimees M. Toom. Apteegil on 4 ruumi ja 2 keldrit. Apteegi sisustus maksis umbes 18.000 kr. Teenijaid tuleb 12, juhatajaks on proviisor Kadak. Ühes abiõiguslike perekonnaliikmetega on apteegil kasutajaid üle 10 tuhande.

— Kreenholmi haigekassa abistas 3,5 milj. s. suuruses summas. Läänud aasta jooksul on Kreenholmi haigekassa väljasaanud haigetele 25.751 kr. 96 s., vigasaaanuide 2537 kr. 48 s., sünnitajatele 1742 kr. 32 s., matmikassale 1783 kr. 90 s., perekonnaliikmete matmiseks 1410 kr., perekonnaliikmetele sünnitamise toetuseks 150 kr., kokku 33.375 kr. 66 s. Peale selle on sama haigekassa poolt makstud raamatukogu arvele 635 kr. 76 s., teisteks kuludeks 3521 kr., 28 s., kokku 37.532 krooni 70 s.

Kreenholmi haigekassa on läinud aasta jooksul saanud sissetulekuid: % tööliste palgakadest — 16.072 kr. 63 s., vabrikuväliselt

— 16.072 kr. 63 s., kokku 32.145 kr. 26 s. Haigekassa ametnikelt on saadud 11 kr. 33 s., haigekassa juuremaksust 25 kr. 31 s., hoiumadest 279 kr. 06 s., kinnitushisuselt tagasimaks 222 kr. 24 s., korjandustest 200 kr.,

kinnitushisuselt võlg 315 kr. 24 s. ja raamatukogult 262 kr. 90 s.

Läinud aasta jooksul on Kreenholmi haigekassale jäänud ülejääki 9376 kr. 01 s.

„Põhja Kodu“.

Sotsiaalkindlustus.

Linavabrik soovis Viljandi Ühishaigekassa alla. Hiljuti tegevust alanud Vihtra linavabriku töölised avaldasid tööinspektorile, et nad soovivad Viljandi kui lähema ühishaigekassa alla.

Nüüd teatas Viljandi Ühishaigekassa, et palvet ei ole võimalik rahuldada, kuna Vihtra lina- ja takuketramise vabrik asub Pärnumaa südames ja seega Pärnu Ühishaigekassa tegevuspiirkonnas. Pealegi on Väandras Pärnu Ühishaigekassa kohapealne agentuur ja kohapealsete arstidega sõlmitud vastavad ravilepingud, kuna Viljandi Ühishaigekassal seda ei ole, ega ole võimalik ka ravi korraldada ega lepinguid sõlmida, kuna teisi ettevõtteid, millelised allusid Viljandi Ühishaigekassale, Väandra ümbruses ei ole.

„Vaba Maa“.

— Kuidas kindlustada linnatöölisi? Sotsiaalministeerium on pöördunud ringkirjalikult kõigi linna- ja maavalitsuste poole järelepäri-sega, millist moodust soovivad omavalitsused oma töölise haiguse ja vanaduse vastu kindlustamisel.

Linnavalitsus, küsimust kõigekülgselt järele kaaludes, leidis, et kõige otstarbekohasem oleks ka linnatöölisi kindlustada ühisel alusel eratöölisestega ning kui see ei lähe läbi, siis ühisel alusel omavalitsusteenijatega. Sellekohase ettepaneku teeb linnavalitsus ka sotsiaalministeeriumile.

„Pvl.“

Türi nahatöösturid nõuavad haigusekindlustust. Türi nahatöösturid pidasid üldkoosoleku, kus arutati nahatöösturite majandusliku seisukorda ja tööolusid. Üksmeelselt võeti vastu otsus, et vanaduse-, invaliidisuse- ja haigusekindlustust laiendatakse ka nahatöösturitele ja teistele käsitöölisestele, kuna praegu selles suhtes käsitöösturid on palju halvemas seisukorras kui lihttöölised, kes kuuluvad haigekassade alla. Ka nõutakse odavaprotsendilise ja pikaajalise laenu saamist tööstuslikuks otstarbeks.

„V. M.“

— Nõutakse ehitustöölise kindlustamist. Vastava seaduse järgi peavad ehitustöölised, kui need tööle palgatakse, olema kindlustatud

õnnetusjuhtumite vastu. See seadus ei leia aga sagedasti tähelepanemist, eriti ehitustöölise kui juhuslikkude isikute kohta, kes täna töötavad ühe, homme teise ehituse juures.

Nagu kuuleme, on töökaitseseaduse järelevalvaja ametnikud lasknud politseil nüüd koostada mõned protokollid tööandjatele, kelle poolt tööle palgatud töölised ei olnud kindlustatud.

„K. M.“

— Sotsiaalkindlustusseaduse eelnõu muuta nii, et majaomanikule kui hanke andjale ei langeks töövõtja poolt palgatud tööliste eest liikmemaksu tasumise kohustus, tahavad majaomanikud, kelle koda on esitanud vastava märgukirja sotsiaalministrile.

— Haigekassade korralduse alal peab jääma püsima töölise omavalitsus — sellekohase otsuse tegi 28. jaan. Tallinnas töölistekoja poolt kokkukutsutud töölisanemate ja töölistekoja valijasmeeeste koosolek. Otsus oli üksmeelne.

— Kutsehaigus ja registreeritud Saksa tööstustöölise keskel 1934. a. 12,2 saja inimese kohta. Kutsehaiguste vastu kindlustamise seaduse ulatust laiendati.

— Kutsehaiguste vastu võitlemise seadus anti Hispaanias läinud aastal. Praegu ei ole sellel ega teistel sotsiaalkindlustuse ja töökaitseseadustel Hispaanias tähtsust, sest mäsukindralid ja suurmõisnikud tapavad võoraste abil korraldatud mässu töölisi, nende naisi ja lapsi massiliselt.

— Pensione kõrgendati Prantsusmaal mäetöölisestele, kes vanaduse, invaliidisuse ja surma puhuks kindlustatud.

— Linnatöölised nõuavad pensioniseaduse maksmapanekut ka eneste kohta. Praegu on pensioniseadus maksev linnateenijate, riigiteenijate ja riigitöölise kohta.

— Mõisa- ja kirikuteenijad saavad praegu pensioni asunduskapitalist, edaspidi vististi maakapitalist, nagu seaduse-eelnõus tehtud parandusest nähtub.

Töökaitsese.

— Töölisanemate seaduse muutmiseks on parandusi esitanud tööliskoda. Käitistes, kus on 10—100 töölise, tuleks valida töölisanem; kus on üle 100 töölise — töölisanemate nõukogu. Töölisanemikogule tuleb anda ülevaade tööstuse olukorrast ja töölise koosseisu muudatustest.

— Töölepinguseadus Bulgaarias, mis anti 5. sept. 1936. a., käsitleb ka tööaja ja ületundide küsimust, määrates ületundide eest 25% lisatasu. Ka on seadusega antud töölisestele vähimalt 2-nädalane palgaline puhkeae. Haiguse pärast vabastatakse tööline töölt ilma vallandamiseta kuni 3 kuuks. Sünnitajad saa-

vad 6-nädalalise puhkeaja, sellest 1—3 nädalat enne ja muu osa pärast sünnitamist. Emad, kes oma last imetavad, saavad 6 kuu jooksul iga päev enne ja peale lõunat pooltunnilise puhkeaja, ka vabastatakse nad laupäeviti 2 tundi varem töölt.

Töölepingu võib lõpetada kahe-nädalalise etteütlemise järele. Vastutavatel kohtadel töötajatele tuleb ette ütelda 45, raamatupidajatele jne. 90 päeva enne vallandamist.

— **Palgaline puhkeaja seadus Belgias** on kehtiv ka avalike tööde töölise suhtes.

— **Palgalist puhkust Prantsusmaal** saavad tööstuse ja kaubanduse alal töötajad palgalised, ka sadamatöölised, laevurid jne.

— **40-tunniline töönädal Prantsusmaal** on mae-, metalli-, tekstiil- ja teistel tööaladel, aga ka ärides ja büroodes, teatrites, kasiinodes, varieteedes ja teistel säärastral tööaladel.

— **Tööstöörside kohta** ilmub „R. T.“ nr. 9 — 1937. a. uus dekreet, mille järgi tööstöörside registreerivad oma tegevuspiirkonnas: 1) töölisi, kes soovivad tööstöörside vahetamiseks leida endale erialalist tööd või vahetada elava töö kohasema vastu, ja 2) töötuid, kes vajavad tööd, kuid ei ole ise suutelised seda leidma. Samas võib iga tööandja registreerida oma tööpakkumisi — töölise saamiseks tööstöörside vahetamisel.

Suuremaks muudatuseks on, et põllumajanduse alal tööpakkumiste ja töönõudmistele registreerimist ja töövahetamise korraldamist võib vajaduse korral panna põllutöökoda ja tema kaudu kohapealsete konventide peale.

Konvendid koosnevad tööandjast, keda ka põllutöökoda esitab.

— **Elektriseadmed meiereides**, eriti seal, kus masinad on seadud üksikikäivitamiseks, peavad vastama eriti tehnilistele nõuetele. Igasugustele, tööstuslikes käitistes ette tulevatele mehhaanilistele mõjudele seltsivad piimatööstuses mitte ainult suuremad niiskuse mõjud, vaid nendele lisaks veel keemilised ja

bakterioloogilised mõjutused. Arvestades nende raskendavate asjaoludega, tuleb valida vastava ehitusega aparaadid, vastavad materjalid ja leida sobiv juhtmete ülesseadmise viis — seda nõu annab „Elektrik“ nr. 9/10 — 1936., kes toob selleks praktilisi näpunäiteid pealkirja all „Elektriseadmed meiereides“.

— **Kutsevaliku nõuannet** laiendada ja noortele õpilaskohtadele asumise eel sunduslikuks teha soovib töölisliikumine. Peale kutsevaliku nõuandlate on ette nähtud ka kutsevaliku konsulentid neis kohtades, kus nõuandlat ei ole. Küsimus tuleb otsustamisele koos meistrite, õppinud töölise ja tööstusõpilaste seaduse muudatustega.

— **Põllutöölise palgaraamat ja teenistuleping** on maksva seaduse järgi sunduslikud. Palgaraamat on trükitist ilmunud, maksab 25 senti. Põllutöölise seadus, mis käsitleb ka palgaraamatut ja töölepingut, tuleb muutmisele.

— **40-tunniline töönädal Põhja-Ameerika Ühendriikide riidetööstuses** pannakse maksma. Palga alammääraks võeti 15 dollarit nädalas.

— **12 tööpäeva järjest kehtvat palgalist puhkust** töölisele aastas nõudis 29. jaan. Tallinna töölisliikumise poolt kokkukutsutud töölisvanemate ja valijameeste koosolek.

— „**Töölisliikumise Teataja**“ hakkas ilmuma 1. jaan. Kuukiri toob kirjutusi töökaitse ja üldise sotsiaalpoliitiliste küsimuste kohta.

— **60-tunniline töönädal** on Itaalia sõjateööstuses.

— **Haigepöetajate tööaeg** Inglismaal on 48 tundi nädalas, ka antakse neile nädalas 1 palgaline puhkepäev.

— **40-tunniline töönädal Belgias** mae- ja metallitööstuses on seadusega kindlustatud.

— **Palgalise puhkeaja seadused** pannakse maksma ka neis riikides, kus need seni puudusid, isegi Saksamaal ja Itaalias.

— **Pühapäevade uus seadus Boliivias** on võtnud pühade nimestikku ka 1. mai.

Töötasu.

— **Narva töölise palgaalammäär** väheneti. Tekstiiltöölistel on hull päevamuresid, millest kõneldi kutseühingu koosolekul. Pühapäev, 17. jaan., oli Tekstiiltööl. Ühingu Narva osakonna aastakoosolek „Võitlejas“. Koosolekul kinnitati osakonna aruanne ja võeti vastu uus eelarve 3000 kr. tasakaalus. Praegu on ühingu 1394 liiget. Koosolekul kerkis üles küsimus, et kas on Narva osakond veel keskkliidu liige või ei ole. Keskkliidu juhatus, kes valiti osakonna saadikutest koosneval kongressil, saadeti laiali ja määrati uus juhatus. Pärast pikemaid sõnavõtte leiti, et kui osakonna eelarves on summa võetud keskkliidu jaoks, küllap siis ikka Narva ühingu on veel liige. Ühingu juhatuselt nõuti seletust, et miks ei ole seni antud liikmetele põhikirja. Selgus, et juhatus pole seepärast paljundanud

põhikirja, kuna oleval oodata põhikirja muutmist ja siis tuleks niikuini paljundada uus põhikirja.

Koosolekul kerkis üles ka uus palgalepingu küsimus. Narva tekstiiltöölised ei näi sellega olevat rahul. Möödunud nädalal kirjutasiid töölised alla lepingule. See allakirjutamine oleval toimunud küllalt omapäraselt, nagu kõrvalt kuulub. Lepingule oleval lastud töölistel kirjutada alla töö ajal, millal töölistel oleval olnud võimalust uut palgaraamatut — palgaraamatus on uus tööleping — lähemalt vaadatagi. Alles hiljem selgunud, et raamatuse on kantud sisse ka uus palga alammäär. See palga alammäär on aga märksa väiksem kui varemalt, kusjuures ei ole tehtud vahet oskustöölise ja õpilase vahel. Nii oleval Kreenholmis uueks palga-alammääraks ketraja-

tele, nende abidele ja õpilastele tühtlaselt 20 senti tunnis! Varemalt oli aga ketrajate palga alammäär tunnis 28 senti. Kuna ketrajad on kõik tükitöölised, siis näiliselt palga alammäär vähenemine ei ole olulise väärtusega, sest tükitööga võidakse kätte saada endist palganormi.

Nagu töölisel, kinnitavad, olevat asjal siiski oma „konks“ küljes. Seni oli nii, et kui tükitöölise ei jõudnud teenida palga alammäär normi välja, siis vabrikuvallitsus maksis kinni selle vahe. Nii ei olnud Kreenholmi

vabrikku ketrajatel seni üldise võimalust teenida alla 28 senti tund. Uue alammäär normi juures, näiteks, ketraja tükitöö tasu võib langeda üsna tubliasti, enne kui see jõuab kindlustatud palga alammäärani. Ka vigastuse puhul maksetakse töölisel niidud tasu „kärbitud“ normi järele. Seega ei ole põhjusest tööliste pahameel uue töölepingu kehtima panekuga tarvitusele võetud uue palga alammäär vastu. „Päevaleht“.

— Töötasu tõstmist 15 protsendi võrra nõuavad Riigi Sadamatehaste tööliselised.

Tervishoid.

— Arsti kutse-eetika koodeks, mis on antud arstide koja poolt 9. veebr. 1936. a., on avaldatud „Eesti Arstis“ nr. 10. Koodeks sisaldab 37 paragr. ja on jaotatud järgmiselt: 1) üldosa, 2) arsti praktika, 3) arstide omavahelised suhted, 4) ametikohtadele kandideerimine ja 5) lõppeeskirjad.

— Eriarstiks on lubatud arstil nimetada end ainult siis, kui ta tööpoolest on omandanud erihariduse vastaval alal sellekohaste seaduste või määruste kohaselt.

— Arst võib võtta teise arsti ravimisel oleva haige ravimise haige kodus alatiselt enda peale ainult sel juhul, kui ta sai kinnituse, et arsti vahetus on haige poolt kavatsetud. Raviva arsti mitte-kättesaamise korral juurekutsutud arst teeb seal ainult kõige hädavajalised korraldused, teatab võimalikult oma visiidist ravivale arstile ja jätab viimasele edaspidise ravi. Oma kabinetis arst võib võtta vastu kõiki haigeid.

— Abiellumus oli Eestis „Eesti Statistika“ andmeil 1000 elaniku kohta, 20—40 a. vanuses, 1880. ja 1883.—1884. a. 18,4, 1922.—1923. a. 20,1, 1933. a. 16,3, 1934. a. 17,2 ja 1935. a. 17,9.

Abiellumust on pidurdavalt mõjutanud põllupidamise areng, eriti selle muutmine ärimajapidamiseks, samuti rahvastiku haridusliku taseme tõus.

Abiellumus oli 1935. a. linnades 10,3, maades 8,7. Euroopa riikidest oli 1934. a. Eestist suurem abiellumuse arv tuhande kohta Daanis, Saksamaal ja Venemaal. Itaalia oma abiellumise-propagandaga andis 1934. a. vaid 7,3 abiellumist 1000 elaniku kohta.

Abiellujate keskmine vanus oli 1935. a. 30,5. Kõige enam abiellujaid on — mehi 25—29 a. ja naisi 20—24 a. vanuses. Leidub ka abiellujaid alla 18 a. ja üle 60 a. vanuses. Abiellujate keskel on rohkesti lahutatuid ja leski.

— Leepra (pidalitõve) üle sisaldab „Eesti Arst“ nr. 10, 1936, rea kirjutusi. L u d m i l l a N u r m a n d kirjutab leepra nakkusest ja putukaist, tuues näiteid, mis kõnelevad putukateooria vastu. Leepra nakkuse edasiandmise viis on senini selgitamata. Prof. A. P a l d r o c k kirjutab „spetsiifilise ravi toimele kahest täiesti tervistunud leeprahaigest“, A l e k s.

P o o m a n — „Solganæ B oleosum“i heast toimest leepra spetsiifilises ravis“ ja „uuest teadumusist leepratekitajate ja tuberkuloosibatsillide värvimisel“ ja A r t u r A m o n — „leepra profülaksist“.

— Steriliseerimise seadus on avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 4—1936. a., seadus hakkab maksma 1. apr. 1937. a. Steriliseeritakse: pärilikult vaimuhaigeid, nõdramoistuselikke, raskel kujul langetõbiseid ja neid isikuid, kel on parandamatu, pärivuse teel edasiantavd rasked kehahised vead.

Naisisikutel aga katkestatakse rasedus, kui nende tervislik seisukord on seesugune, et nad kas sugutungi ebanormaalsuse tõttu on ohtlikud iseendale või seltskonnale või et nad võivad sigitada või sünnitada järglasi eelpool loeteldud terviseriketega.

Sigivõimetuks tegemise või raseduse katkestamise asjade arutamiseks moodustatakse Tallinna ja Tartu ringkonnakomisjonid.

— Dr. med. P. Hellati surmast möödus 29. jaan. 25 aastat. Dr. P. Hellat tegeles arstina Peterburgis. Tema sulest ilmusid ka kümned eestikeelsed raamatud, teiste hulgas „Tervise õpetus“. Dr. Hellati surmapäeva puhul avaldasid ajalehed ta eluloo ja tema töö hinnannguid.

— Tallinna Keskhaiгла in täis haigeid, nii et ruumipuuduse pärast ei saa haigeid vastu võtta. Ka on otsas voodite tagavara, osa haigeid on paigutatud raamidele ja vankritele, kirjutab „V. M.“. Sünnitusjaoskond on tulvil täis.

Keskhaiгла laiendamise võtab aastaid.

Voodeid võiks Tallinna linn ikkagi oma haiглаle tarvilisel määral muretseda.

— Ühiskööke tööliste Jaapanis on avanud osa suur- ja kesktööstusi. Ühisköökidest saavad töölisel odavat ja tervet toitu.

— Kaltsuärilide üle tervishoidlikku järelevalvet teostavad maa-, linna- ja tervishoiu alal linnaarsti õigustega aleviarstid oma tegevuse piirkonnas. Järelevalve on tarvilik nakkushaiguste levimise vastu võitlemiseks.

— Riigi tervishoiukulud. 1935.—36. a. on rahva tervishoiu korraldamine läinud maksma 2.013.968 krooni.

Sellest summast nõudis tervishoiu arstide ülalpidamine 610.038 krooni, riigiasutuste

ametnike ja tööliste haiguskindlustus 494.391 krooni, haigete ülalpidamine haiglates 376.315 krooni, hoolekanne vaimuhaigete, nõdrameelsete ja langetõbiste eest 301.323 kr., igasugused toetused tervishoiu alal 212.477 kr., tiisikuse vastu võitlemine 173.735 kr., suguhaiguste vastu võitlemine 130.000 kr., personaali teenistustasud 233.718 kr. jne.

1936.—1937. a. oli meil hoolealuste arv 1.464. Suurenemist on põhjustanud ka võitlus tiisikuse vastu. Andmed näitavad, et meil haigestub aastas tiisikusse keskmiselt 1660 inimest. Haigestumise madalseis oli 1933. a. 1934.—1936. aastatel oli märgata haiguse levikuse teatavat tõusu, mispärast tema vastu võitlemisele erilist tähelepanu tuli pöörata.

Mitmesugust.

— Rasked sotsiaalsed olud ja ebaõiglane maakorraldus on Hispaania mässu põhjuseks. Maad on üksikute suurmaapidajate, kirikute ja kloostrite käes. Kartes maauuendust, mis oli vabariigi valitsuse töökavas, algasidki kindralid mässu, toetudes eesõigustatud kihtidele. Ka oli vabariigi valitsuse töökavas tööliste töötingimuste ja palgaolude parandamine ja tööpäeva lühendamine, sotsiaalkindlustuse teostamine, üldse maa majandusliku, sotsiaalse ja tervishoidliku taseme tõstmine. Eesõigustatud kihid ei tahtnud leppida reformidega, mis olid kavatsusel, ja algasid mässu. Ebaõige on nimetada mässajaid, kes tapavad rahvast, hävitavad varandust ja tekitavad korralagedust, rahvuslasteks, nagu seda teevad mõningad Eesti lehed, andes väga erapooletu pildi Hispaania sündmustest, sumpatiseerides mässulistele, kes lükkasid maa ja rahva verisesse kodusõtta.

Kuidas Hispaania olusid Eestis kujutatakse, seda näeme ka „Kodukaitsest“, kus üteldakse: „Silm silma ja hammas hamba vastu. Mida sa külvad, seda sa ka pead lõikama! Need kuulsad laused on jälle tõendust leidnud.“ Leht toob näiteid rahva ja valitsuse vägede toorusest, kuid mässajaid vabandab nii: „Kindralid Franco ja Mola on lasknud hukata palju inimesi. Nad ei salgagi seda. Kodusõda kunagi ei tunne halastust vangistatud vastasele.“

Unustatakse, et mässajad kindralid on kurjategijad, kelle tarvis on — väljakohus oma karmustega. Mässatakse seadusliku valitsuse vastu.

Sevilla „õudse verise draama“ kohta, millest kõneles Madridi raadiojaam, arwab „Kodukaitse“, et „nii õudne see ei olegi“. Kindral de Liano käskinud töölistel lõpetada streiki; neist, kes seda ei teinud, lasknud ta osa maha lasta. . . Selle juures olnud ta väga viisakas: „Igale nimele viisakalt lisas ta hispaania kombe kohaselt „don“ juure.“

De Liano oli mässukindral.

Kel jõud, sel õigus — see on küll maksev vägivallaaktide puhul, kuid sisult on õigus neil, kes kaitsevad seaduslikku ja õiguslikku korda. Seda teeb praegu Madridi valitsus.

Peale alul mainitud kulude nõuab kaitseväe tervishoid riigilt kulusid keskmiselt aastas 530.000 krooni, nii et riigi üldkulutus tervishoiule aastas tõuseb ühes erakorraliste kuludega mitmete haigemajade korraldamise näol, mis on kulu nõudnud 93.000 kr. ümber, ümmarguselt 2.650.000 kroonile.

— Pühapäevadel ainult üht toitu süüa tohivad Saksamaa elanikud kui Hitleri alamad. Järelevalve agendid kolistavad elukortereid mööda ja nuhivad, et selle eeskirja vastu ei eksitaks. Pühapäevase söömise arvel tuleb elanikel tasuda erimaksu, mis üle Saksamaa toob riigikassasse umbes 750 miljonit Eesti senti. Seda raha kasutatakse fašismi süvendamiseks, fašistlike jõudude ja sõjaväe ülalpidamiseks.

Mässajad, keda tuleb kohelda, kui kurjategijaid, põletavad ja tapavad — nende teguviisi ei saa küll millegagi vabandada.

Milleks küll sumpatiseerida mässukindralitele, kes süütasid õudse verise kodusõja?

— Õnnetusi ja kuritöid alkoholi mõjul 1936. a. oli Bestis: enesetapmisi 9, enesetapmiskatseid 2, tapmisi 22, tapmiskatseid 110, surmajuhtumeid 34, õnnetustel surma saanud 75, vigastusi 122, härmitsemisi ja pussitamisi 3788, riisumisi, vargusi ja muid kuritöid 518, kokku 4780. Eestis joodi allkoholilisi jooke 1935. a. 17.778.300 kr. väärtuses, töötas 162 alkoholi jookide valmistamise tehast.

— Enesetapjaid Saksamaal on palju. 57 suuremas linnas oli 1935. a. enesetapmisi 5984 ja 1936. a. 6280.

— Tiisikusse Saksamaal sureb aastas 35.000 inimest, närvikavahaigustesse 65.000 ja vereringvoolu-süsteemi haigustesse 130.000, ütleb Saksa fašistlikkude arstide organisatsioon abiesimees dr. Bartels.

— Töölise rahvusvaheline koostöö. Vaba-ametiühingute rahvusvahelisse liitu kuulub käesoleva aasta algul kogu maailmast 15 milj. liiget. Käesoleval aastal on oodata Ameerika Ühendriikide, Austraalia ja Uue-Meremaa astumist rahvusvahelisse liitu. Selle liidu (Rahvusvaheline Ametiühingute Liit) asukoht on Pariisis, esimeheks on Inglise ametiühingute keskkliidu peasekretär V. Citrine ja peasekretäriks belglane V. Schevenels, kes on viimastel aastatel kahel korral külastanud ka Eesti ametiühinguid.

Liidu põhimõtete ja põhikirja järgi saavad olla ta liikmeiks ainult vabaametiühingulised keskkliidud, kelle tegevuse juhtimine on sõltumatu tööandjatest ja valitsusasutustest ja kelle juhid valitakse organiseeritud töölise kongressidel. Seepärast langesid rahvusvahelisest liidust välja Itaalia, Leedu, Saksa, Austria, Portugali, Bulgaaria, Läti ja teiste selliste riikide ametiühingute keskkliidud, kus juhtkonnad tagandati ja asendati võimude poolt määratud isikutega. Sääraseid keskkliite

ei loeta vabaametühingulisteks organisatsioonideks.

Saksamaal ja Austrias on tasalülitatud või niinimetatud riiklike ametühingute kõrval illegaalsed vabaametühingud tegutsemas, nende keskused kuuluvad rahvusvahelisse liitu, kelle andmeid vabaametühinguline liikumine neiski riikides näitab pidevat tõusu, hoolimata survest.

— Liig suur aastate vahe. Harku valla perekonnaseisuametis registreeriti abieluks 52-aastane lahutatud koolijuhataja ja 17-aastane tütarlaps.

— Tallinna lastevanemad soovivad gümnaasiumide ja 6-kl. algkooli säilitamist. Nende koosolek võttis vastu vastava resolutsiooni, kus üteldakse, et gümnaasiumide koondamisele ärgu asutagu enne, kui kindel kutsekoolide võrk on välja kujunenud ühes tarviliku ettevalmistuse saanud õppejõududega ja sobiva koolikirjandusega. Algkool tuleb säilitada 6-kl. klassiline. Tuleb sulgeda algkoolide klassidele vastavad paralleelklassid keskkoolide juures.

— Linnateenijate palka võib tõsta ainult põhieelarve korras ja kui selleks on majanduslikke võimalusi. Siseministeerium teatas linnavalitsustele ringkirjaliselt, et riigiteenijate

palkade tõstmine on alles otsustamata küsimus ja kui linnavalitsused palkade tõstmisega oma ametnikele kiirustavad, siis see võib kutsuda esile palgravõitluse ka seal, kus töötasude kõrgendamine pole millegagi põhjendatud. Palkade üldise tõstmisega võib käia kaasas elukalliduse tõus.

— Töötute arv Inglismaal ulatub 2 miljonile.

— 385.000 kr. tulu annab kogukonnamaks tänavu Tallinnale. Loomulik oleks ja vastaks otstarbele, kui see summa kulutatakse lisaks senistele väljaminekutelle hoolekandeks ja tervishoiu peale. Kahjuks aga seda ei tehta. Hoolekamne ja tervishoiu olud pealinnas nõuaksid küll parandamist.

— Vähihalt paari tuhande töölise sissetoomist tööstusse soovitati Põllutöökoja Põltsamaa konvendil. See mõjuvat kaasa ka selleks, et põllumajandus saaks enam töölisi.

Aruanded ei tõenda, et tööstuses ja põllumajanduses oleks tööliste puudus. Koguni selle vastu, töötuid on küllalt ja nende arv näitab tõusu.

— Tööstuslik ahjude uurimine on käsil, et selgitada nende üleviimist turba- ja põlevkiviküttele.

EHL teateid.

Eesti Haigekassade Liidu XV kongress

on laupäeval, 20-ndal, ja pühapäeval, 21. märtsil 1937. a. Jahimeeste Seltsi saalis, Pikk tän. nr. 42, Tallinnas. Algus kell 10 hommikul.

Päevakord:

- 1) Kongressi avamine — esimees Karl Lukk.
  - 2) Kongressi juhatuse, sekretariaadi ja mandatkomisjoni valimine.
  - 3) Tervitused.
  - 4) Haigekassade aruanded kohtadelt.
  - 5) Aruanded EHLiidu tegevusest ja 1936. a. EHLiidu ja „Töö ja Tervise“ aruannete kindlitamine.
  - 6) EHLiidu 1937. a. liikmemaksu määramine ja 1937. a. eelarvete kindlitamine.
  - 7) Valimised põhikirja järele:
    - 1) juhatuse liikmed ja asemikud,
    - 2) revisjonikomisjoni liikmed ja asemikud.
  - 8) Haiguskindlustuse ümberkorraldamine — ref. K. Lukk, V. Luksep ja L. Johanson.
  - 9) Kindlustusametite küsimus — P. Paal.
- EHL palub aegsasti teatada kongressist osavõtjate nimed, eesnimed ja kodujaama ni-

metused, et oleks võimalik kätte saada raudteel 50%-lise sõiduhinna alandamise tunnistusi.

— Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse üleloenguid pidas EHL sekretär L. Johanson: pühapäeval, 31. jaan., k. 4 p. Tartus käsitöölise seltsi saalis, osavõtjaid oli üle 450; neljapäev., 4. veebr., k. 7 õ. Sindis „Sõpruses“, osavõtjaid 200; laup., 6. veebr., k. 8 õ. Kohla-Järvel seltsimajas, osavõtjaid umbes 400; reedel, 12. veebr., k. 7 õ. Tallinnas, äri- ja kontoriteenijate ühingus, töölisvõimla ruumes, osavõtjaid üle 80.

Peale selle kõneles L. Johanson Tallinnas 5. jaan. töölisvõimlas Lutheri vabrikus töölise jõulupuul, kus osavõtjaid oli üle 600.

Järgmised L. Johanson'i loengud on: pühapäev., 21. veebr., Valgas ja pühapäev., 7. märtsil, Loksas.

— EHL kongressist osavõtjatele, kuni 80 inimesele, on vabariigi valitsuse poolt lubatud raudteel 50% sõiduhinna-alandus.

Vastavad nimelised tunnistused saadetakse osavõtjatele, kui on E. H. Liidule teatatud nende eesnimed, nimed ja kodujaam.

SISU: 1) Kas liialdatakse sotsiaalseadusandlusega? — L. Johanson. 2) Ratsionaalsest toitumisest — V. Maimik. 3) Töö ja tasu — P. Paal. 4) Uuest tervishoiuasutuste määrusest — H. Soitls. 5) Võru-Petseri Üldhaigekassa. 6) Sindi Ühishaigekassa. 7) Kindlustusnõukogu otsuseid. 8) Haigekassade tegevusest. 9) Sotsiaalkindlustus. 10) Töökaitse. 11) Töötasu. 12) Tervishoid. 13) Mitmesugust. 14) EHL teateid.

Vastutav toimetaja Karl Lukk. Tegev toimetaja L. Johanson. Väljaandja Eesti Haigekassade Liit.

Ilmunud 22. veebruaril 1937. a.